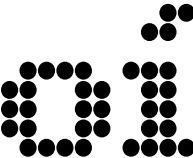
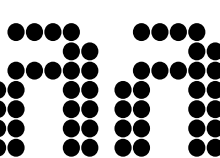
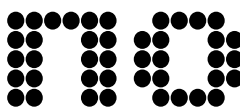
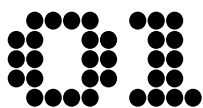

περιοδική αναρχική έκδοση

1^ο τεύχος

Θεσσαλονίκη

Μάρτιος

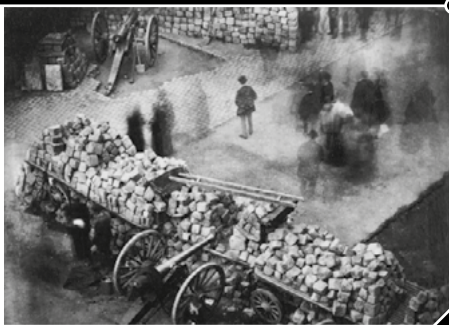
2015

Ελεύθερη Συμειογραφία _ Κόστος Έκδοσης 0,25€

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΗΜΕΡΑ
ΤΑ ΥΠΟΣΥΝΘΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ο
Τ
Ο
Ν
Ε

Η ΟΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ
ΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΡΑΛΗΠΤΗΣ: ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ	3
Η πολιτική στόχευση	4
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΣΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ	5
Από την αφάνεια...	5
...στο μεταξύ στην Αγγλία...	8
...στο προσκήνιο	10
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΑΙΓΩΝ	11
ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ, ΟΙ ΑΙΓΟΙ ΚΑΙ Η ΕΛΙΤ	12
Κοινωνική απεικόνιση	25

ΕΝΘΕΤΟ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	13
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	14
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ 1830.	15
Γαλλική Επανάσταση	15
Κινήματα και εργατικές εξεγέρσεις στην ευρωπαϊκή ήπειρο	16
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ „ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1848 ΕΩΣ ΤΗΝ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ Α' ΔΙΕΘΝΟΥΣ.	17
Η «άνοιξη των λαών»	17
Σοσιαλισμός	18
Α' Διεθνής και η Παρισινή Κομμούνα	19
Παρισινή Κομμούνα	20
Η διάλυση της Πρώτης Διεθνούς	21
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	22
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	23

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ Ή ΤΑΞΗ;	27
Αντικειμενικοί παράγοντες	28
Ατομική και Συλλογική Συνείδηση	31
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	35

Μπορείτε να βρείτε το περιοδικό "Οι Πολλοί" σε ηλεκτρονική μορφή στο

www.oipolloi.espivblogs.net

Επίσης μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στο e-mail

oipolloi@espiv.net

ΠΑΡΑΛΗΠΤΗΣ: ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ

Hoi polloi

Ο όρος *hoi polloi*, από το ελληνικό *οι πολλοί*, άρχισε να χρησιμοποιείται από τους άγγλους ευγενείς στη βικτωριανή Αγγλία στα τέλη του 18ου με αρχές του 19ου αιώνα.

Από την αναγέννηση και μετά, εκλεπτυσμένοι θεωρούνταν όποιος γνώριζε αρχαία ελληνικά και λατινικά. Αυτός ο όρος επιλέχθηκε από τους μορφωμένους της Ευρώπης ως ένας εσωτερικός κώδικας μεταξύ ομοίων, για να περιγράψουν όλη την υπόλοιπη κοινωνία, δηλαδή αυτούς που θεωρούσαν κατώτερους. Αποτέλεσε την απόλυτη έκφραση του ελιτισμού, γιατί είχε υποτιμητικό και περιφρονητικό τόνο και ήταν κατανοητός μόνο από όσους τον χρησιμοποιούσαν. Συνώνυμα ήταν τα "πλέμπα", "μάζα", "άπλυτοι" κ.ά.

...γιατί άλλο ένα έντυπο; Γιατί κι άλλες αναλύσεις; Ιδιαίτερα σήμερα, τη στιγμή που χρειάζεται δράση για τη ρήξη με τον παλιό κόσμο της σήψης και τη δημιουργία ενός νέου;

Πρώτα απ' όλα, αν εσύ που διαβάζεις αυτές τις γραμμές πιστεύεις πως όλα βαίνουν καλώς στην κοινωνία... Αν για σένα, ο καθημερινός αγώνας για επιβίωση αποτελεί μια εικόνα που έχεις δει μόνο στις ειδήσεις ... Αν πλουτίζεις, ειδικά αυτήν την περίοδο, από τον πόνο των άλλων... Τότε αυτό το έντυπο δεν είναι για εσένα. Δώσ' το σε κάποιον άλλο ή πέτα το στα σκουπίδια, γιατί πολύ απλά δεν έχει τίποτα να σου πει.

Αυτά που σκεφτόμαστε και γράφουμε σ' αυτές τις σελίδες αφορούν άλλους. Αφορούν σε μεγάλο βαθμό όσους ξυπνάνε το πρωί και αγωνιούν για το πού θα βρουν δουλειά, πόσο ακόμα θα κρατήσουν τη δουλειά που έχουν, πώς θα πληρώσουν τους λογαριασμούς, αν θα φάνε... πώς θα βγάλουν τα προς το ζην. Αφορούν τους Πολλούς.

Ακόμη περισσότερο, αυτό το έντυπο αφορά αυτούς που σκέφτονται πέρα από το άτομό τους, δηλαδή όσους ενδιαφέρονται για το πώς οι γύρω τους θα βγάλουν τα προς το ζην και προσπαθούν να τους σταθούν χωρίς να τους βλέπουν ως εχθρούς.

Τέλος, αφορά άμεσα αυτούς που θέλουν να ζήσουν κι όχι απλά να επιβιώσουν. Αυτούς που καταλαβαίνουν πως ακόμη κι αν οι ίδιοι καταφέρνουν να ζουν αλλά υποφέρουν οι γύρω τους, δεν πάει απλά κάτι στραβά αλλά ζημιώνονται κι αυτοί. Και έτσι αποφασίζουν να κάνουν ένα βήμα παραπέρα, και με προσωπικό κόστος σηκώνουν το ανάστημά τους για να σταθούν αλληλέγγυοι και να αντισταθούν.

Με λίγα λόγια, αυτό το έντυπο ναι μεν θα ασχοληθεί με εμάς, τους Πολλούς, αλλά θα το καταλάβουν καλύτερα, όσοι από αυτούς έχουν τη θέληση να αλλάξουν την παρούσα κατάσταση, αντί να παραμείνουν θεατές σε ένα έργο στο οποίο κανονικά θα έπρεπε να πρωταγωνιστούν.

"ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ" είναι αποτέλεσμα της συλλογικής προσπάθειας μια μικρής ομάδας ανθρώπων. Το έντυπο είναι αυτοχρηματοδοτούμενο και κατά συνέπεια ο χώρος περιορισμένος. Έτσι, δεν είναι δυνατόν να έχει τον ενημερωτικό χαρακτήρα εφημερίδας, ούτε να αναπαράγει αναλύσεις ζητημάτων για τα οποία έχουν γραφτεί ολόκληρες εγκυκλοπαίδειες.

Ωστόσο, υπάρχει μια πολιτική στόχευση που θα προσπαθήσουμε να φέρουμε εις πέρας, και ευελπιστούμε οι λίγες σε-

λίδες που έχουμε στη διάθεσή μας να μην σταθούν εμπόδιο. Είμαστε, είτε το θέλουμε είτε όχι, κομμάτι των Πολλών. Συγχρόνως είμαστε, επειδή το επιλέξαμε, άνθρωποι του λόγου και της πράξης, που δραστηριοποιούμαστε μέσα από μια σειρά κοινωνικών αγώνων για την αλλαγή της υπάρχουσας οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης, προς όφελος του ατόμου και του συνόλου.

Διαπιστώσαμε πως έχουμε βρεθεί σε αδιέξοδο, το οποίο οφείλεται στο ότι έχει επέλθει αδιέξοδο και στασιμότητα στους κοινωνικούς αγώνες ευρύτερα, ή/και πως απλά εμάς, δε μας καλύπτουν πλέον. Από το 2008, όταν υπήρξε η ελπίδα μιας ημιτελούς εξέγερσης αλλά και τα πρώτα εμφανή δείγματα της κρίσης, καθώς το κράτος ήδη χρηματοδοτούσε φανερά τις τράπεζες από το υστέρημα των φορολογούμενων, ως σήμερα δεν μπορούμε να βρούμε, όσο και να στύψουμε το μυαλό μας, μια μικρή "νίκη". Και για να μη μιλάμε με όρους ήττας και νίκης, δεν μπορούμε να θυμηθούμε ούτε έναν αγώνα, που να συντέλεσε στη βελτίωση της ζωής έστω κι ενός μέρους των Πολλών, έστω και σε έναν μικρό τομέα. Σε όλα τα πεδία των μαχών μετράμε τη μια καρπαζιά μετά τη άλλη, και τα πισωγυρίσματα δεν έχουν σταματημό. Μπορεί πολλές φορές να πέφτουμε με το κεφάλι ψηλά και με αξιοπρέπεια, αλλά το αποτέλεσμα είναι ένα: η συνεχής υποβάθμιση της ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων.

Διαπιστώσαμε πως όταν τα γεγονότα τρέχουν, με το ένα μέτωπο να ανοίγει μετά το άλλο, ενώ την ίδια στιγμή ο καθένας μας είτε καλύπτει με το ζόρι, είτε δεν καταφέρνει να καλύψει τις βασικές του ανάγκες, η επικοινωνία και η κατανόηση, που θα έπρεπε να προϋπάρχουν της δράσης, χάνονται. Στην εποχή, λοιπόν, της ιδιώτευσης οι λέξεις αποκτούν διαφορετικό νόημα για τον καθένα και οι προτεραιότητες του καθενός υποβαθμίζουν ή και εκμηδενίζουν τις προτεραιότητες των υπολοίπων.

Είμαστε, είτε
το θέλουμε είτε
όχι, κομμάτι
των Πολλών.
Συγχρόνως
είμαστε, επειδή
το επιλέξαμε,
άνθρωποι του
λόγου και της
πράξης...

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΧΕΥΣΗ

Πότε κι εμείς με τη σειρά μας, μπροστά σε αυτήν την κατάσταση αποφασίσαμε να κάνουμε μια στάση και να επανεξετάσουμε κάποια ζητήματα. Κι αυτό γιατί πρωτίστως, θέλουμε να δηλώσουμε, όσο πιο σταράτα και περιεκτικά γίνεται, τις θέσεις μας για τον τρόπο που βλέπουμε την παρούσα κατάσταση. Παράλληλα, θέλουμε να ανοίξουμε διάλογο με όσους ενδιαφερθούν, για να πείσουμε και να πεισθούμε, για να συνδιαμορφώσουμε ή/και να αναθεωρήσουμε τις θέσεις μας. Και τέλος, να έρθουμε σε επαφή με κόσμο, με τον οποίο αφού πρώτα θα έχουμε συζητήσει και καταλήξει σε κοινές συμφωνίες, ικανές να αποτελούν κοινές βάσεις, να μπορέσουμε τότε να περάσουμε στην αποτελεσματική δράση με νέους όρους και νέα όπλα.

Απο τους Πολλούς στο Προλεταριάτο

Sans-culottes

“Κανίβαλων – ναι. Μα τι ήθελαν αυτοί οι αναμαλλιασμένοι, που στις δημιουργικές μέρες του επαναστατικού χάους, ρακένδυτοι, ξυπόλτοι, ουρλιάζοντας, με τα ρόπαλα σπκωμένα, με υψωμένες τις λόγχες, ξεχύνονταν στο αναστατωμένο γέρικο Παρίσι; Ήθελαν να βάλουν τέλος στην καταπίεση, την τυραννία, την στρατοκρατία. Ήθελαν δουλειά για τους άνδρες, εκπαίδευση για το παιδί, επιείκεια για τη γυναίκα, ελευθερία, ισότητα, αδερφοσύνη, ψωμί για όλους, ιδέες για όλους, να γίνει ο κόσμος Εδέμ. Πρόσδος – αυτό το ιερό γλυκό και καλό πράγμα το διεκδικούσαν με τον φοβερό αυτό τρόπο, καθώς ωθούνταν σε ακρότητες, ημίγυμνοι με το ρόπαλο στο χέρι και βρυκνημούς. Κανίβαλοι – ναι. Μα κανίβαλοι του πολιτισμού.

Με λύσσα απαιτούσαν το δίκιο. Τρομοκρατώντας επιθυμούσαν να μάσουν εκβιαστικά την ανθρωπότητα στον παράδεισο. Φαίνονταν βάρβαροι και ήταν σωτήρες. Φορώντας για μάσκα τη νύχτα ζητούσαν το φως.”

Οι Άθλιοι, Βίκτωρ Ουγκώ

Μέσα στις επαναστατικές μέρες της Γαλλίας εμφανίστηκε ένα συνονθύλευμα αστών, οι πιο φτωχοί των Πολλών, άποροι ή και χειρώνακτες, πεινασμένοι, ρακένδυτοι και συχνά αναλφάβητοι. Ο Ουγκώ τους αποκάλεσε άθλιους, η ιστορία τους κατέγραψε ως Αβράκωτους. Το όνομα τους το πήραν από τα παντελόνια που φορούσαν σε αντίθεση με τους ευγενείς που επέλεγαν “μοντέρνες” βράκες μέχρι το γόνατο τα culottes. Μέσα στη

Τα γεγονότα τα οποία καθόρισαν το πώς είναι διαμορφωμένος ο κόσμος σήμερα, και ειδικά αυτός που συχνά αποκαλείται δυτικός, διαδραματίστηκαν την περίοδο του διαφωτισμού και του ουμανισμού με κορυφαία στιγμή τη Γαλλική Επανάσταση. Τότε, η εξουσία ήταν αλλιώς δομημένη και οι κοινωνικοί σχηματισμοί εντελώς διαφορετικά διαρθρωμένοι.

Ήταν η εποχή που οι ευρωπαϊκές κοινωνίες άρχισαν να μετεξελίσσονται. Τότε, η κοινωνία ήταν διαιρεμένη σε παραδοσιακές κλάσες, οι οποίες σταδιακά λόγω της ανάπτυξης της επιστήμης και της φιλοσοφίας αλλά και λόγω εξεγέρσεων και επαναστάσεων, άρχισαν να ρευστοποιούνται και σταδιακά να μετασχηματίζονται, για να περάσουμε τελικά στην δημιουργία των τάξεων.

Στην προκαπιταλιστική εποχή της φεουδαρχίας και του θρησκευτικού σκοταδισμού, η μοναρχία κατείχε την εξουσία, με την αριστοκρατία και την εκκλησία να είναι οι διαχειριστές αυτής της εξουσίας. Ο αγροτικός πληθυσμός ζούσε σε καθεστώς δουλοπαροικίας, αφού η ιδιοκτησία της γης ήταν στα χέρια αποκλειστικά των ευγενών και της εκκλησίας. Εδώ, ως σημειωθεί πως στην Ελλάδα υπήρχαν κολίγοι μέχρι το 1936*.

Μεσαιωνική απεικόνιση θερισμού.

Απο την Αφάνεια...

Οι πρώτες νησίδες ελευθερίας υπήρξαν μέσα στα τείχη πόλεων, όπου αρκετοί από τους χειρώνακτες, τεχνίτες και εμπόρους άρχισαν σταδιακά να ξανά-ανακαλύπτουν την έννοια του πολίτη: του κάτοικου της πόλης, αυτού του αστού δηλαδή που συμμετέχει άμεσα στα κοινά και σε αντίθεση με τον υπήκοο δεν ιδιωτεύει.

Μπορεί οι γαλαζοαίματοι αρχικά να συνειδητοποιήσαν στην πράξη πως το αίμα τους έχει το ίδιο χρώμα με αυτό του πιο τιποτένιου και άξεστου υπηκόου τους, κατά τη διάρκεια του Αγγλικού Εμφυλίου Πολέμου (1642-1651), ο οποίος έληξε με

* Αξίζει κανείς να διαβάσει για τη δράση του Μαρίνου Αντύπα στο Θεσσαλικό κάμφο, ο οποίος προσπάθησε να εισάγει τις ιδέες και πρακτικές του κολλεκτιβισμού και την επακόλουθη εξέγερση των κολίγων μετά τη δολοφονία του από τους φεουδάρχες το 1907 .

νίκη του κοινοβουλευτικού στρατού κατά των βασιλοφρόνων και κατά τη διάρκεια του οποίου εκτελέστηκε με αποκεφαλισμό ο Κάρολος ο Α΄ της Αγγλίας, αλλά μόλις το 1789, στη Γαλλία, άλλαξε μια και καλή η ισορροπία των δυνάμεων.

Ο Κάρολος Ι εκτελέστηκε στις 30 Ιανουαρίου 1649.

γενείς, εκτός από ιδιοκτήτες της γης, ήταν και οι κάτοχοι του μονοπωλίου της βίας. Οι περισσότεροι ευγενείς είχαν μικρούς ιδιωτικούς στρατούς, ενώ στην περίπτωση της εκκλησίας το οπλοστάσιο ήταν κάπως διαφορετικό. Με αιχμή του δόρατος την ιερά εξέταση, ο αφορισμός συνεπαγόταν μια συλλογή από βασανιστήρια για κάθε γούστο για τους άπιστους, τους αιρετικούς, αλλά και τους εχθρούς του στέμματος. Ο παπισμός μάλιστα έφτασε, σε κάποιες περιπτώσεις, στο σημείο να ανταγωνίζεται την εξουσία των βασιλιάδων και πολλές φορές είχε την εξουσία να ξεκινάει ιερούς πολέμους, τις σταυροφορίες. Από την άλλη, στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (γνωστή και ως Βυζάντιο) η εκκλησία και το στέμμα συνήθως ταυτίζονταν πλήρως, γι' αυτό και είχαν κοινό ποινικό σύστημα που συνήθως περιελάμβανε τη θανάτωση, τον εξανδραποδισμό, τον ακρωτηριασμό, το σωματικό κολασμό, την κουρά, τη διαπόμπευση, την εξορία και τη δήμευση.

Το φέουδο και η εκκλησία, τα δύο όπλα στα χέρια των Λίγων, ήταν οι πυλώνες που διατηρούσαν τα μοναρχικά πολιτεύματα, τα οποία είχαν ως κεφαλή τους βασιλείς και τις οικογένειές τους.

Μέθοδοι βασανισμού της Ιεράς Εξέτασης.

Οι μοναρχικές οικογένειες με τον αισχρό πλούτο τους, τα κάστρα και τα παλάτια, τα κληρονομικά δικαιώματα που διατηρούσαν με αιμομιξίες και τη στήριξη των αριστοκρατών, τα θεϊκά δικαιώματα που τους παρείχε ο κλήρος, με όλες τις εξουσίες συγκεντρωμένες στο στέμμα τους, δεν είχαν πλέον κανένα κοινό σημείο με την υπόλοιπη κοινωνία. Ήταν με δική τους επιλογή εκτός κοινωνίας.

Πολύ λίγοι μονάρχες αποτελούσαν κατά κάποιο τρόπο εξαίρεση, αλλά ακόμα κι αυτοί ήταν σε επαφή μόνο

Γαλλική Επανάσταση το ασαφές αυτό μείγμα ανθρώπων άρχισε να παίρνει μορφές κινήματος και να αποκτά όλο και αυξανόμενη πολιτική δύναμη. Θα αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος της Γαλλικής Επανάστασης. Αυτοί πήραν τη Βασίλη και έφεραν με τη βία το Βασιλιά από τα ανάκτορα των Βερσαλιών στο Παρίσι. Χωρίς αυτούς η διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου που θεσπίστηκε από τη Συντακτική Συνέλευση, δεν θα είχε καμιά ουσιαστική βαρύτητα, όπως και κάθε λόγος που δεν συνοδεύεται από πράξη.

Ο γαλλικός λαός, ένα μείγμα ανομοιογενές, μια "συμμαχία" κοινωνικών στρωμάτων με μοναδικό κοινό την καταπίεση κάτω από το ζυγό των Λίγων, της αισχρής μειοψηφίας, αντιλήφθηκαν πως ήταν οι Πολλοί.

καταστήσουν τη μοναρχία στη Γαλλία. Μόνο που ο ίδιος κατάργησε την εθνοσυνέλευση με το δημοψήφισμα του 1800, ενώ με αυτό του 1804 ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας. Αυτού του τύπου οι εξουσιαστές, που δεν είναι εκτός κοινωνίας και δεν προέρχονται από τους Λίγους, αλλά είναι γέννημα θρέμμα των Πολλών και συχνά αναδεικνύονται από τους ίδιους, γίνονται συνήθως από τους πιο επικίνδυνους δυνάστες.

...ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ...

•••••την Αγγλία του 1811 οι εκεί άθλιοι θα εξαθλιωθούν
•••••ακόμα περισσότερο λόγω του καπιταλισμού που κάνει
•••••πρώτα του βήματα μέσα στην εποχή της βιομηχανικής
επανάστασης. Αντί η μηχανή να κάνει τη ζωή του ανθρώπου πιο εύκολη, έγινε όπλο στα χέρια μιας νέας τάξης για την περαιτέρω εξαθλίωση των Πολλών. Οι εργάτες και οι εργάτριες στην κλωστούφαντουργία θα δεχτούν την πιο άγρια επίθεση. Έτσι, παρόλο που η παραγωγή εκτινάσσεται, οι θέσεις εργασίας λιγοστεύουν. Οι εργάτες που χάνουν ή που αδυνατούν να βρουν δουλειά δε μένουν άπραγοι.

Στις αρχές του 1811 μια σειρά από απειλητικές επιστολές φτάνουν στα χέρια των αφεντικών που εισάγουν τις μηχανές και μετατρέπουν τα εργαστήρια σε εργοστάσια. Οι επιστολές αυτές φέρουν την υπογραφή "Στρατηγός Νεντ Λουντ και ο Στρατός των Αποκατασταστών" ή "Γραφείο του Νεντ Λουντ, Δάσος του Σέργουντ" και απειλούν τους εργοστασιάρχες πως αν δεν απομακρύνουν τις μηχανές, τότε αυτές θα καταστραφούν. Οι εργοστασιάρχες δεν θα ενδώσουν στις απειλές.

Οι αναφορές που σώζονται μιλάνε για εκατοντάδες άνδρες να πορεύονται νύχτα, με μουτζουρωμένα από κάρβουνο πρόσωπα ή ντυμένοι με γυναικεία ρούχα, για να μην αναγνωριστούν, οπλισμένοι με βαριοπούλες και άλλα εργαλεία για να καταστρέψουν τις μηχανές. Η καταστροφή των μηχανών είναι η αρχή, αλλά δε θα μείνουν εκεί και θα οργανωθούν για να επιβιώσουν, αναπτύσσοντας κοινότητες αλληλοβοήθειας στα παραδοσιακά πρότυπα της αγροτικής Αγγλίας.

Στη συνέχεια, οι εργοστασιάρχες θα προσλάβουν ένοπλους φρουρούς. Τότε τα εργοστάσιά τους θα παραδοθούν στις φλόγες. Όταν οι φρουροί θα δολοφονήσουν Λουδίτες, τότε κάποιοι Λουδίτες θα απαντήσουν δολοφονώντας αφεντικά.

Οι συμπλοκές γρήγορα θα πάρουν τόση έκταση, ώστε το βρετανικό κοινοβούλιο περνάει, νόμο σύμφωνα με τον οποίο, η καταστροφή της βιομηχανικής μηχανής επιφέρει την ποινή του θανάτου. Η νέα αστική τάξη θα συσπειρωθεί μπροστά στην απειλή της ιδιοκτησίας της. Από αυτή την αστική τάξη κάποιοι λίγοι, μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού, θα υπερασπισθούν τους Λουδίτες. Ανάμεσά τους και ο γνωστός στην Ελλάδα Λόρδος Μπάιρον (Βύρων), ο οποίος θα αντιταχθεί στην ψήφιση του επίμαχου νόμου λέγοντας:

"Ονομάζετε τους ανθρώπους αυτούς όχλο, απελπισμένο, επι-

Καισαρισμός

Ο Ιούλιος Καίσαρας και ο Ναπολέων Βοναπάρτης απέκτησαν κοινωνική νομιμοποίηση μέσω δημοψηφίσματος, αφού πρώτα είχαν το έλεγχο του στρατεύματος και την εύνοια των Πολλών. Των προλετάρων ο πρώτος, για να εξουδετερώσει την σύγκλητο και των αστών ο δεύτερος, για να τελειώνει με την εθνοσυνέλευση.

Κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, μαζί με την έννοια του πολίτη επανακαθιερώθηκε και αυτή του δημοψηφίσματος. Μιας και ο πολίτης ήταν το κεντρικό στοιχείο της δημοκρατίας, οι πραγματικές εξουσίες έπρεπε να πηγάζουν από αυτόν, και ποιος καλύτερος τρόπος από την διεξαγωγή δημοψηφισμάτων.

Στα αγγλικά συναντάμε δύο διαφορετικές λέξεις για το δημοψήφισμα. Η πιο γνωστή το referendum και το plebiscite από το λατινικό plebiscitum. Παρόλο που και οι δύο περιγράφουν το τρόπο λήψης αποφάσεων που πηγάζουν άμεσα από τους πολίτες, συχνά στο plebiscite δίνεται μια αρνητική χροιά από όσους θέλουν να το ταυτίσουν με δημοψηφίσματα που έφεραν στην εξουσία αυτοκράτορες.

Έτσι, σήμερα αποκαλούμε Καισαρισμό ή Βοναπαρτισμό ένα πολιτικό μοντέλο που θέλει ένα προσωποπαγές πολιτειακό σύστημα το οποίο εγκαθιδρύεται συχνά με πραξικόπημα και νομιμοποιείται με δημοψήφισμα, ενώ συνήθως ο ηγεμόνας ανακηρύσσεται σε αυτοκράτορα.

“Ned Ludd must have done it”

Δε γνωρίζουμε αν ο Νεντ Λουντ (Ned Ludd) ήταν πραγματικό πρόσωπο. Οι αστοί τον αποκαλούσαν Βασιλιά Λουντ. Αν υπήρξε όντως, τότε οι βρετανικές αρχές ποτέ δεν τον βρήκαν. Κάποιοι ισχυρίζονται πως το ιστορικό πρόσωπο ήταν κάποιος υφαντεργάτης εν ονόματι Νεντ Λούντχαμ από την περιοχή του Λέιτσεστερ, ο οποίος τρεις δεκαετίες πριν την εμφάνιση του κινήματος των Λουδιτών κατέστρεψε πρώτος έναν αργαλειό. Η πράξη αυτή δημοσιοποιήθηκε και το όνομα του έγινε συνώνυμο του σαμποτάζ. Ήταν τέτοια η επιρροή του μύθου στα λαϊκά στρώματα, που ξεπέρασε αυτή του Ρομπέν των Δασών. Μάλιστα κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων για τη σίτιση του 1812 στο Λιντς, οι γυναίκες που συμμετείχαν αυτοαποκαλούντουσαν “Οι σύζυγοι του Στρατηγού Λουντ”. Ο Λουντ έγινε πηγή έμπνευσης για τραγούδια, ποιήματα και λογοτεχνικά κείμενα. Ένα από τα γνωστά τραγούδια της εποχής ξεκινάει ως εξής:

“Τους στίχους τους παλιούς του τολμηρού του Ρόμπιν Χουντ εσείς ξεχάστε, --- Τα επιτεύγματά του εγώ πια λίγο θαυμάζω --- Τα Κατορθώματα του Στρατηγού Λουντ θα τραγουδώ --- Του τωρινού του ήρωα του Νότινχαμσάιρ --- Γενναίος Λουντ στα μέτρα της βίας άμαθος ήταν --- Ωσπου αβάσταχα τα δεινά του εγίνανε --- Τότε τα δικά του Συμφέροντα επιτέλους ξεσηκώθηκε να υπερασπιστεί --- Και για το μέγα το έργο προετοιμάστηκε”

Και όταν έμπαιναν τα όργανα της τάξης σε ένα χωριό και απαιτούσαν να μάθουν ποιοι έκαναν το σαμποτάζ στις μηχανές, οι χωρικοί απαντούσαν: “Ο Νεντ Λουντ θα πρέπει να το ‘κανε”...

κίνδυνο, και αγράμματο, και μοιάζετε να σκέπτεστε ότι ο μόνος τρόπος για να ηρεμήσει η “Bellua multorum capitum” (το “ζώο με τις πολλές κεφαλές”) είναι να κρεμάσετε μερικές από τις κεφαλές αυτές. Αλλά ακόμα κι ένας όχλος μπορεί καλύτερα να μπει στο δρόμο της λογικής μ’ ένα κράμα διλλακτικού πνεύματος και σταθερού χεριού, παρά με πρόσθετο εξερεθισμό και αυξημένες ποινές. Έχουμε, τάχα, συνειδητοποιήσει τι οφείλουμε σ’ αυτόν τον όχλο; Είναι ο όχλος που δουλεύει στους αγρούς σας και υπηρετεί στα σπίτια σας, που επανδρώνει το στόλο σας και προμηθεύει άνδρες στο στρατό σας, που σας έκαμε ικανούς να αψηφήσετε ολόκληρο τον κόσμο και που μπορεί επίσης να αψηφήσει και σας, όταν η παραμέληση και η δυστυχία θα τον οδηγήσει σε απόγνωση! Ονομάστε, αν θέλετε, τους ανθρώπους αυτούς όχλο. Αλλά μην ξεχνάτε, ότι ένας όχλος εκφράζει πολύ συχνά τα αισθήματα του λαού.”

Το σαμποτάζ ως πολιτική πράξη αντίστασης είναι η κληρονομιά των Λουδιτών στο παγκόσμιο εργατικό κίνημα.

Τελικά το νομοσχέδιο πέρασε και προκειμένου να εφαρμοστεί το βρετανικό κράτος έστειλε το στρατό. Οι 12.000 στρατιώτες που κατέστειλαν την εξέγερση των Λουδιτών ήταν τεράστιο εκστρατευτικό σώμα, αν αναλογιστεί κανείς πως το αντίστοιχο σώμα του Δούκα του Ουέλιγκτον στην εκστρατεία κατά της Γαλλιάς την ίδια περίοδο ήταν μικρότερο. Μια από τις πιο καθοριστικές μάχες έγινε στο Burton’s Mill του Μίντλετον στις 20 και 21 Απριλίου του 1812.

Ακολούθησε κρατική τρομοκρατία με μαζικές συλλήψεις, στημένες δίκες, εκτελέσεις με συνοπτικές διαδικασίες και εξορία στις αγγλικές αποικίες. Αυτή ήταν η τύχη που περίμενε τους Λουδίτες αλλά και όσους τους στήριξαν. Μέχρι το 1817 το κίνημα είχε κατασταλεί πλήρως. Το σαμποτάζ ως πολιτική πράξη αντίστασης είναι η κληρονομιά των Λουδιτών στο παγκόσμιο εργατικό κίνημα.

οινωνικά υποσύνολα όπως οι γάλλοι Αβράκωτοι και ακόμα περισσότερο οι Λουδίτες στην Αγγλία αποτέλεσαν χαρακτηριστικά παραδείγματα ενός πρώιμου σταδίου της εργατικής τάξης.

Όλοι αυτοί, που δεν κατείχαν ιδιοκτησία και ζούσαν από την πώληση της εργατικής τους δύναμης, που βρίσκονταν στον πάτο της κοινωνίας, αυτοί ήταν που έχυναν το αίμα τους για τα δικαιώματα του ανθρώπου, για να είναι πολίτες κι όχι υποτελείς, για να κατέχουν τη γη που δουλεύουν, για να μη πληρώνουν κεφαλικούς φόρους και δεκάτες σε αριστοκράτες, φεουδάρχες και παπάδες, για να μην προσκυνάν βασιλείς, σουλτάνους, τσάρους και αυτοκράτορες, συνειδητοποίησαν αργά ή γρήγορα ότι δεν βελτίωσαν τη θέση τους ούτε στο ελάχιστο.

Πολλοί από τους πρώην συμμάχους τους, και συγκεκριμένα οι ιδιοκτήτες αστοί, δηλαδή οι έμποροι, οι τεχνίτες, και οι κάθε λογής αυτοαπασχολούμενοι επιχειρηματίες, σταδιακά μετατράπηκαν στη νέα προνομιούχα τάξη μέσα από μια σειρά επαναστάσεων και μεταρρυθμίσεων. Αυτή η νέα προνομιούχα τάξη ονομάστηκε μεσαία τάξη, μπουρζουαζία, και από κάποια στιγμή και μετά, έγινε συνώνυμο της αστικής τάξης.

Τα υψηλότερα στρώματα των αστών βρήκαν τελικά κοινά συμφέροντα με τους αποδυναμωμένους αριστοκράτες και έτσι εμφανίστηκαν οι πρώτοι καπιταλιστές. Αυτή η νέα τάξη, πιο ευέλικτη και πιο παρασιτική από οποιαδήποτε άλλη στο παρελθόν, μπορούσε να ευημερεί εις βάρος των Πολλών μέσα σε ποικίλα πολιτειακά περιβάλλοντα.

Μετά την Γαλλική Επανάσταση στα "βάρη" των κατώτερων στρωμάτων προστέθηκε και η νέα αστική τάξη.

Les Enrages

Οι Εξοργισμένοι ή πιο συχνά αποκαλούμενοι Λυσσασμένοι ήταν ένα πολιτικό ρεύμα μέσα στην Γαλλική Επανάσταση το οποίο στάθηκε ανοικτά με το μέρος των Αβράκωτων, προωθώντας τα συμφέροντά τους. Βλέποντας τους εύπορους αστούς να θέτουν τις βάσεις για να αναδειχθούν στην νέα άρχουσα τάξη, προέτασαν την κοινωνική και όχι μόνο την συνταγματική ισότητα. Ο Ζακ Ρου, μια από τις ηγετικές φυσιογνωμίες των Enrages, λέει χαρακτηριστικά στο Manifeste des Enragés: «η ελευθερία δεν είναι παρά ένα άδειο κέλυφος όταν επιτρέπεται ατιμώρτητα σε μία τάξη να λιμοκτονήσει μία άλλη». Έβλεπαν την αριστοκρατία των εμπόρων ίδια και χειρότερη με την αριστοκρατία των ευγενών και των παπάδων. Προσπάθησαν να περάσουν μέτρα, όπως έλεγχο των τιμών των σιτηρών και των ειδών πρώτης ανάγκης, εγκαθίδρυση του assignat ως το μόνο νόμιμο χρήμα, καταστολή της αντεπαναστατικής δράσης και προοδευτικό φόρο εισοδήματος. Παρόλο που δεν απέρριπταν την ιδιοκτησία προωθούσαν την άποψη ότι θα πρέπει να θεθούν περιορισμοί στην συσσώρευσή της, έτσι ώστε η οικονομική ελευθερία να "...είναι το δικαίωμα στην χρήση και την προώθηση της χρήσης και όχι το δικαίωμα στην τυραννία και εμπόδιο στην χρήση. Τα αγαθά που είναι απαραίτητα για όλους θα πρέπει να γίνουν διαθέσιμα σε τιμές που όλοι μπορούν να ανταποκριθούν".

Οι λυσσασμένοι με τις θέσεις τους κατάφεραν να έχουν αρκετή επιρροή στο κοινωνικό στρώμα των Αβράκωτων. Κι ενώ αρχικά συντάχθηκαν με τους Ιακωβίνους στην διαμάχη ενάντια στους Γρονδίνους, τελικά το γεγονός ότι έθεταν * τραπεζογραμμάτιο που χρησιμοποιήθηκε κατά την διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης μετά την κατάσχεση της εκκλησιαστικής περιουσίας

υπό αμφισβήτηση το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και επιτίθονταν στους μεγαλοϊδιοκτήτες, αλλά και τον καπιταλισμό ως σύστημα, οδήγησε σε ρήξη και με αυτούς. Αποτέλεσμα αυτής της ρήξης ήταν η αυτοκτονία του φυλακισμένου από τους Ιακωβίνους Ζακ Ρου και η φυλάκιση του Ζαν Βαρλέ.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΛΙΓΩΝ

Η συγκρότηση της εργατικής τάξης συντελέστηκε μέσα από μια διαδικασία όπου κοινωνικά υποσύνολα συνειδητοποιήσαν σταδιακά πως έχουν κοινά συμφέροντα και κοινές επιδιώξεις τις οποίες θα μπορούσαν να διεκδικήσουν με οργάνωση και μεθοδικότητα. Όταν λοιπόν, αυτή η κοινή συνείδηση εκφραστεί πλέον υλικά με κάποιο οργανωμένο πλάνο, τότε το εκάστοτε κοινωνικό υποσύνολο παύει να είναι ασαφές και υπάρχει η δυνατότητα να συγκροτήσει κοινωνική τάξη. Αυτό φυσικά, δεν ισχύει μόνο για την εργατική, αλλά και για την άρχουσα τάξη των αφεντικών.

Μια τάξη, μια οποιαδήποτε τάξη, δεν μπορεί να υφίσταται αποκλειστικά και μόνο επειδή διεξάγεται ταξικός πόλεμος. Η όποια τάξη μεμονωμένα, μπορεί να έρθει σε ρήξη και σε βίαιη αντιπαράθεση με άλλα κομμάτια της κοινωνίας και κατ'επέκταση να διεξάγει ταξικό πόλεμο. Οργανωμένη, μπορεί να προωθήσει τα

Όταν η εργατική τάξη ήταν οργανωμένη.

συμφέροντά της εις βάρος μιας άλλης, αλλά όπως συμβαίνει και σήμερα, μια τάξη είναι σε θέση να έρθει σε βίαιη αντιπαράθεση ακόμη και ενάντια σε όλη την υπόλοιπη κοινωνία. Όπως, αντίστοιχα, ένα κράτος μπορεί να διεξάγει πόλεμο, όχι μόνο κατά ενός άλλου κράτους, αλλά και εναντίον ενός ανοργάνωτου και πολλές φορές άοπλου πληθυσμού.

Για να υφίσταται μια οποιαδήποτε τάξη, πρέπει να έχει οργάνωση. Αν είσαι οργανωμένος, αυτό συνεπάγεται ότι έχεις σχέδιο, δηλαδή καταλαβαίνεις και μπορείς να εφαρμόσεις στρατηγική και τακτική. Η στρατηγική είναι η συνολική εποπτεία, το γενικό πλάνο. Οι τακτικές είναι ο τρόπος που εκδηλώνεται η στρατηγική σε ένα συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Οι τακτικές προσαρμόζονται στις περιστάσεις.

Αυτά όμως, δεν υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα. Ο πόλεμος υπάρχει. Η τάξη που τον διεξάγει υπάρχει, είναι οργανωμένη, έχει στρατηγική και γνωρίζει από τακτικούς ελιγμούς, παρόλο που είναι η αισχρά μειοψηφία, οι Λίγοι. Ενώ η αντίσταση περιορίζεται σε μεμονωμένες σπασμωδικές κινήσεις, που αν και αξιοθαύμαστες, πάσχουν από τακτικό αυτισμό και παντελή έλλειψη στρατηγικής. Δυστυχώς δεν αποτελούμε κάποιου είδους εξαίρεση και εμείς οι γράφοντες.

Όπως ισχυρίζονται κάποιοι, η ύπαρξη ταξικού πολέμου από μόνη της σημαίνει και την ύπαρξη δύο τουλάχιστον αντιμαχόμενων τάξεων. Με την ίδια λογική, ένας καθαρά στρατιωτι-

Μια τάξη, μια οποιαδήποτε τάξη, δεν μπορεί να υφίσταται αποκλειστικά και μόνο επειδή διεξάγεται ταξικός πόλεμος. Για να υφίσταται μια οποιαδήποτε τάξη, πρέπει να έχει οργάνωση...

κός πόλεμος συνεπάγεται την ύπαρξη δύο κρατών με τακτικό στρατό, αφού κράτος χωρίς τακτικό στρατό δεν νοείται.

Αν ίσχυε κάτι τέτοιο, τότε το Ισραήλ θα είχε δίκιο, όταν βομβαρδίζοντας τη λωρίδα της Γάζας λέει πως βομβαρδίζει τη στρατιωτική μηχανή της Χαμάς. Αλλά όσες προπαγανδιστικές κωλοτούμπες και να κάνει το υπουργείο προπαγάνδας του Ισραήλ, δε θα μας πείσει ποτέ ότι τα νηπιαγωγεία και τα σχολεία είναι στρατώνες, ότι οι ανήλικοι παλαιστίνιοι είναι στρατιώτες ή ακόμη κι αυτοί οι λίγοι κακά εξοπλισμένοι παλαιστίνιοι που επέλεξαν την ένοπλη αντιπαράθεση αποτελούν κάποιου είδους τακτικό στρατό.

Η ύπαρξη, λοιπόν, του ταξικού πολέμου δεν συνεπάγεται ότι όλοι εμείς ή κάποιοι από εμάς είμαστε οργανωμένοι σε κάποιου είδους τάξη. Ο ταξικός πόλεμος είναι πραγματικότητα και έχει κηρυχθεί από την καπιταλιστική ελίτ η οποία βρίσκεται εκτός κοινωνίας. Ο πόλεμος αυτός διεξάγεται από την άρχουσα τάξη που αποτελείται από τους μικρότερους καπιταλιστές και το πολιτικό, αστυνομικό, δικαστικό και στρατιωτικό τους προσωπικό. Σε αυτόν το ταξικό -από πλευράς καπιταλιστών- αλλά και κοινωνικό πόλεμο -εκ των πραγμάτων για όσους τον υφίστανται- εμείς δε βλέπουμε πουθενά κάποιου είδους διαμορφωμένη τάξη, όπως ήταν κάποτε η αστική και αργότερα η εργατική, που να αντεπιτίθεται.

Άρα ποια είναι η λύση; Μήπως να οργανωθούμε ξανά σε τάξη; Στο νέο προλεταριάτο; Δεν θα απαντήσουμε προς το παρόν...

Η ύπαρξη του ταξικού πολέμου δεν συνεπάγεται ότι όλοι εμείς ή κάποιοι από εμάς είμαστε οργανωμένοι σε κάποιου είδους τάξη.

ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ, ΟΙ ΛΙΓΟΙ ΚΑΙ Η ΕΛΙΤ

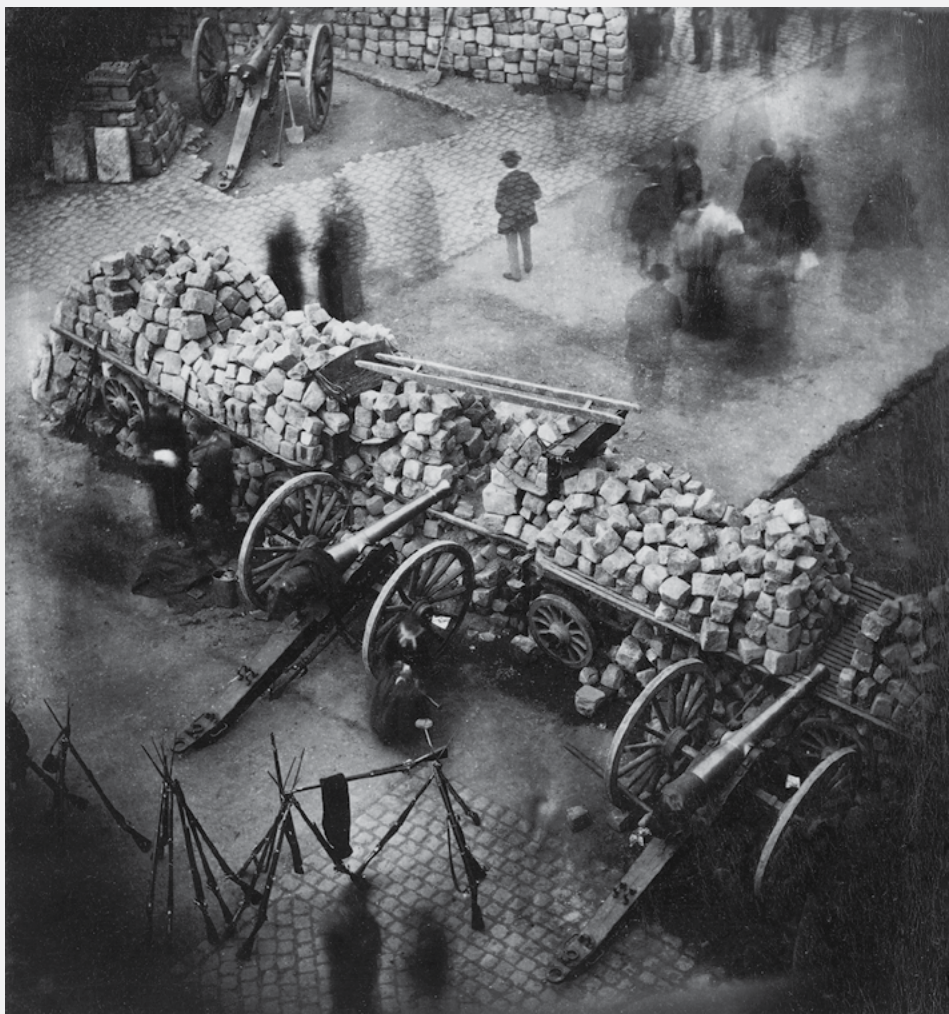
Τις ιεραρχικά οργανωμένες ανθρώπινες κοινωνίες ο πληθυσμός κατηγοριοποιείται σε στρώματα ή υποσύνολα. Τα κοινωνικά αυτά στρώματα διαφοροποιούνται ως προς τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές δυνατότητες των ατόμων. Επίσης, όσο πιο αυταρχική και καθυστερημένη -σε σχέση με την ιστορική εξέλιξη του ανθρώπινου είδους- είναι μια κοινωνία, τόσο πιο αυστηρά καθορισμένα είναι τα σύνορα μεταξύ αυτών των στρωμάτων. Όσο πιο ελεύθερη και προοδευτική γίνεται μια κοινωνία, τόσο λιγότερα όρια συναντάμε και τόσο πιο εύκολη γίνεται η πρόσβαση στο σύνολο του παραγόμενου κοινωνικού πλούτου. Βέβαια, μια προοδευτική κοινωνία δεν συνεπάγεται πως είναι και ελεύθερη, όταν όλη της η "πρόοδος" προσανατολίζεται σε τομείς που αφορούν τον κοινωνικό έλεγχο, την εργασιακή εκμετάλλευση, την καταστολή και τον πόλεμο. Πόσο μάλλον όταν συγχέεται, ή

Συνεχίζεται στην σελ.24...

ΕΝΘΕΤΟ

Η δημιουργία της εργατικής τάξης στην Ευρώπη

Το ένθετο είναι κείμενο της Ν.Μ.
Την ευχαριστούμε πολύ για την βοήθειά της.

Οδόφραγμα στην Rue de Rivoli κατά την διάρκεια της Παρισινής Κομμούνας

Πρόλογος

Οι κοινωνικές, πολιτικές και πνευματικές εξελίξεις που διαδραματίστηκαν στην Ευρώπη έπειτα από την περίοδο του Ύστερου Μεσαίωνα, ήταν η απαραίτητη σειράς διεκδικήσεων και κατακτήσεων κυρίως στα θέματα διοικητικού και οικονομικού μηχανισμού. Συγκεκριμένα, ήδη από την εποχή του Ύστερου Μεσαίωνα εμφανίστηκε η μισθωτή εξαρτημένη εργασία που αντικατέστησε το αποδυναμωμένο φεουδαρχικό σύστημα με την ταυτόχρονη κατάργηση της δουλοπαροικίας. Παράλληλα, η πνευματική «άνοιξη» και, κυρίως, οι ιδέες του Διαφωτισμού βρήκαν πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη και υλοποίηση. Την ίδια εποχή εμφανίστηκε στην Ευρώπη η ιδεολογία του εθνικισμού, η οποία είχε πολύ διαφορετικό περιεχόμενο τότε, από αυτό που έχει σήμερα. Ο εθνικισμός προέκυψε μέσα από το κίνημα του Ρομαντισμού με αρχικό στόχο την ανεξαρτησία ενάντια στη μοναρχία. Το έθνος είχε την έννοια των κοινών χαρακτηριστικών όπως η γλώσσα, η θρησκεία, οι μύθοι, και οι παραδόσεις. Δεν είχε ακόμα εισαχθεί η διεστραμμένη ιδέα της ανωτερότητας ενός έθνους σε σχέση με ένα άλλο. Με αυτό τον τρόπο, η Ευρώπη τον 18ο αιώνα ξεκινά μία σειρά εξεγέρσεων και επαναστάσεων, με αφετηρία την Γαλλική Επανάσταση, κατά των μοναρχικών πολιτευμάτων, της συχνά «άδικης», για τις κατώτερες τάξεις, οικονομικής πολιτικής και της κοινωνικής ανισότητας.

Σκοπός του κειμένου αυτού είναι να εξετάσει σύντομα και περιεκτικά, τον ιστορικό ρόλο που διαδραμάτισαν τα εργατικά στρώματα στην Ευρώπη, ξεκινώντας από την Γαλλική Επανάσταση έως το τέλος περίπου του 19ου αιώνα κατά την διάλυση της Α' Διεθνούς. Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι ο όρος «εργάτης» χρησιμοποιήθηκε κυρίως την εποχή της εκβιομηχάνισης, ωστόσο στα εργατικά στρώματα, πριν την επίσημη οργάνωσή τους, μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκουν οι αγρότες και οι εργάτες των πόλεων. Ως εκ τούτου, ξεκινώντας από την Γαλλική Επανάσταση (1789) θα εξεταστεί και ο ρόλος και η συμμετοχή των αγροτών και εργατών των πόλεων στην έκβαση της. Στην συνέχεια, θα γίνει αναφορά σε εργατικά κινήματα και τον τρόπο δράσης τους, ώστε να καταλήξουμε στις επαναστάσεις του 1830. Με χρονολογική συνέχεια θα αποτυπωθεί ο μεταδοτικός επαναστατικός πυρετός στην ευρωπαϊκή ήπειρο έως και το 1848 και η ανάδυση των εργατικών συνδικάτων. Θα ακολουθήσει ανάλυση των πολιτικών ιδεολογιών που αναπτύχθηκαν τον 19ο αιώνα και οδήγησαν στην ίδρυση της Διεθνούς και πώς προκλήθηκε η διάλυση της.

Ο όρος "τάξεις", για να περιγραφούν τα τρία κοινωνικά στρώματα που έπαιξαν ιστορικό ρόλο κατά την Γαλλική Επανάσταση, αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη μέχρι και τα μέσα του 19ου αιώνα, γίνεται καταχρηστικά. Η χρήση της επίσημης ορολογίας γίνεται για λόγους ευκολίας και συντομίας.

14 Ιουλίου 1789. Η κατάληψη του φρουρίου της Βασιλίας.

Τα δύο πρώτα, ο κλήρος και η αριστοκρατία, θύμιζαν περισσότερο κοινωνικές κάστες και πολύ λιγότερο τάξεις. Ενώ, η χρήση του όρου "τρίτη τάξη" στο κείμενο, γίνεται ακόμα πιο καταχρηστικά, μιας και συνήθως ταυτίζεται με τον συχνά ανακριβή όρο λαός. Το κυρίως συνδεδεμένο στοιχείο που ενώνει όσους ανήκαν στην τρίτη τάξη είναι ότι δεν συμπεριλαμβάνονταν στις δύο πρώτες, όχι λόγω επιλογής αλλά λόγω βίας. Αυτό που πραγματικά ένωσε, έστω και πρόσκαιρα, όσους συμπεριλαμβάνονταν στην τρίτη

τάξη ήταν τα κοινά για αιώνες βιώματα αποκλεισμού, εκμετάλλευσης, και καταστολής, με λίγα λόγια τους ένωσε ο κοινός εχθρός: η Μοναρχία και οι θιασώτες της.

Όσες ιδεολογίες και κοινωνικές θεωρίες βασίστηκαν πάνω στην επαναστατική ενότητα της τρίτης τάξης, αργά ή γρήγορα, βρέθηκαν σε αδιέξοδο και εξαφανίστηκαν ή αναγκάστηκαν να επαναδιατυπώσουν τις θέσεις τους.

Η πολιτική και κοινωνική παρουσία των εργατικών στρωμάτων από την Γαλλική Επανάσταση έως και το 1830.

Γαλλική Επανάσταση

Αναμφισβήτητα, η Γαλλική Επανάσταση αποτέλεσε ένα γεγονός ορόσημο στην ιστορία της Ευρώπης, καθώς ήταν η πρώτη επιτυχημένη προσπάθεια αντεπίθεσης στην διακυβέρνηση του μοναρχικού καθεστώτος από ευρείες λαϊκές μάζες και οι ιδέες της απέκτησαν μεγάλη απήχηση παγκοσμίως. Η αφορμή και οι αιτίες που οδήγησαν στην Γαλλική Επανάσταση, όπως επίσης και οι πρωταγωνιστές της, είναι άμεσα συνδεδεμένοι με την τρίτη τάξη της κοινωνικής δομής της Γαλλίας.

Οι τρεις τάξεις, που αποτελούσαν την ιεραρχικά κατανομημένη δομή της γαλλικής κοινωνίας, ήταν ο κλήρος και οι ευγενείς που άνηκαν στις δύο πρώτες τάξεις, ενώ στην τρίτη τάξη άνηκαν οι αστοί, με την αρχική έννοια της λέξης, δηλαδή όσοι κατοικούν στο άστυ, και οι αγρότες και, κατά μία γενική έννοια, όσοι δεν άνηκαν στις άλλες δύο τάξεις. Γίνεται λοιπόν σαφές ότι η τρίτη τάξη αποτελούταν από κατηγορίες πληθυσμών με διαφορετικά συμφέροντα και διεκδικήσεις. Συγκεκριμένα, οι ιδιοκτήτες αστοί, κατά την περίοδο εκείνη, ευδοκίμούσαν οικονομικά με την αύξηση της παραγωγής και το εμπόριο, ενώ βίωναν την κοινωνική ανισότητα. Αντίθετα, οι αγρότες και οι εργάτες των πόλεων ήταν στα όρια της εξαθλίωσης λόγω των υψηλών τιμών και των κακών σοδειών των σιτηρών και της αύξησης της ανεργίας. Έτσι λοιπόν η αστική τάξη, καλούμενη από την αριστοκρατία να συμμετέχει στην αντιπολίτευση της βασιλικής διακυβέρνησης -κυρίως στη νέα φορολογική πολιτική-, κατάφερε να ξεκινήσει την Γαλλική Επανάσταση το 1789 στοχεύοντας στα δικά της συμφέροντα, με κινητήριο ωστόσο δύναμη και βασικό όπλο, τον εξοργισμένο και ταλαιπωρημένο λαό. Στο πρώτο στάδιο της Γαλλικής Επανάστασης, ο λαός ήταν αυτός που προχώρησε σε δραστητικές κινήσεις ενάντια της βασιλικής εξουσίας. Στις 14 Ιουλίου 1789 ένα κίνημα εξαθλιωμένων και χωρίς ιδιοκτησία αστών που ονομάστηκε «Αβράκωτοι» (sans culottes), κατέλαβαν το φρούριο της Βαστίλης, ένα από τα σύμβολα της βασιλικής εξουσίας. Στην ύπαιθρο, το ίδιο καλοκαίρι, οι αγρότες προχώρησαν σε βίαιες εξεγέρσεις, κακοποιώντας και σκοτώνοντας τους άρχοντες των

Οπλισμένες γυναίκες βαδίζουν εναντίον των ανακτόρων των Βερσαλλιών.

κάστρων. Σημαντική ωστόσο ήταν και η συμβολή των γυναικών που ανάγκασαν το βασιλιά να μεταφερθεί από τις Βερσαλιές στο Παρίσι, για να μπορέσει να κατανοήσει την εξαθλιωμένη κατάσταση τους. Στο πρώτο αυτό στάδιο κατάφερε η τρίτη τάξη να διακηρύξει και να νομιμοποιήσει τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Η επιτυχία της ωστόσο, ευνοούσε φανερά τα συμφέροντα και τις διεκδικήσεις της υπό διαμόρφωση νέας τάξης των εύπορων ιδιοκτητών, αυτής που στη συνέχεια θα καθιερωθεί ως αστική τάξη. Την εξέλιξη αυτή φάνηκαν να αντιλαμβάνονται και προσπάθησαν να σταματήσουν οι Λυσσασμένοι (les enragés), προτείνοντας ριζοσπαστικά μέτρα όπως η απαγόρευση της συσσώρευσης ιδιοκτησίας, και ο έλεγχος τιμών στα είδη πρώτης ανάγκης. Οι θέσεις τους αυτές ήταν που τελικά έστρεψαν εναντίον τους τους Ιακωβίνους.

Στην συνέχεια, η Γαλλική Επανάσταση πέρασε σε δεύτερη ριζοσπαστικότερη φάση. Το 1792 οι Ιακωβίνοι, σε σύμμαχία με τους Αβράκωτους, νομιμοποίησαν την αβασίλευτη Δημοκρατία ως πολίτευμα και ήρθαν σε αντιπαράθεση με το μετριοπαθή κίνημα της αστικής τάξης, τους Γιρονδίνους. Οι Ιακωβίνοι, που ήταν και αυτοί αστοί, υπέρμαχοι ωστόσο των εργατικών στρωμάτων, προχώρησαν σε πολιτικές εκτελέσεις, με κυριότερη την εκτέλεση του βασιλιά Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ και της οικογένειάς του. Κύριοι εκπρόσωποί τους ήταν ο Μαρά, ο Ροβεσπιέρος και ο Δαντόν. Με νέα στρατιωτικά μέτρα, οργάνωσαν την δύναμη τους στον πόλεμο που ξέσπασε με την

Ο αποκεφαλισμός του βασιλιά Λουδοβίκου ΙΣΤ΄.

Αυστρία και με μέτρα περί ιδιοκτησίας γης και ελέγχου τιμών, φορολογίας και φεουδαρχικών δασμών, τάχθηκαν υπέρ των διεκδικήσεων των εργατικών στρωμάτων. Το σύστημα διακυβέρνησής τους ωστόσο, δημιούργησε πολλούς αντιπάλους και γρήγορα μετατράπηκαν σε δικτατορία, γνωστή ως «Τρομοκρατία». Οι ανθρώπινες απώλειες όμως από τον πόλεμο και η άνοδος του πληθωρισμού οδήγησαν τα λαϊκά στρώματα στην απομάκρυνσή τους από τους Ιακωβίνους. Το 1794 η εξουσία ήρθε πάλι στα χέρια των Γιρονδίνων και το οριστικό τέλος της Επανάστασης έδωσε ο Ναπολέων Βοναπάρτης το 1799, επιβάλλοντας προσωποπαγή δικτατορία.

Κινήματα και εργατικές εξεγέρσεις στην ευρωπαϊκή ήπειρο

Η Γαλλική Επανάσταση απέκτησε οπαδούς και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Στην Αγγλία, η εργατική συνείδηση ενισχύθηκε στα ήδη δημιουργημένα στρώματα από την Βιομηχανική Επανάσταση. Κατά την περίοδο εκείνη, οι βρετανοί εργάτες, προερχόμενοι σε πρώτο στάδιο από αγροτικές εργασίες, κλήθηκαν να συνδράμουν στην υπερπαραγωγή αγαθών και προϊόντων, υπό άδικες και πιεστικές συνθήκες εργασίας. Οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης και η ανάγκη διεκδίκησης εργατικών δικαιωμάτων, οδήγησαν σε οργανωμένες και συλλογικές κινητοποιήσεις. Την περίοδο 1811-1816, το εργατικό κίνημα των Λουδιτών έδρασε ενάντια στην συσσώρευση του πλούτου και της αδικίας, καίγοντας τις μηχανές, δηλαδή τα σύγχρονα μέσα παραγωγής, διότι θεωρούσαν ότι αυτά ευθύνονταν για την ανεργία και την περαιτέρω εξαθλίωσή τους. Το 1819, στο Μάντσεστερ, πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση από τα εργατικά στρώματα που αποσκοπούσε στην εκλογική μεταρρύθμιση, η οποία όμως γρήγορα κατεστάλη από την εθνοφρουρά με νεκρούς και τραυματίες. Η εξέγερση αυτή έμεινε γνωστή με το όνομα Πτερλού. Στα πλαίσια της οργάνωσης των εργατικών στρωμάτων στην Αγγλία, ιδρύθηκε το 1836 το κί-

νημα των Χαριστιών, οι οποίοι πήραν το όνομά τους από την Χάρτα του Λαού, που περιείχε τα βασικά τους αιτήματα, όπως καθολική και μυστική ψηφοφορία, κατάργηση των ιδιοκτησιακών προαπαιτούμενων για τους υποψήφιους βουλευτές και ετήσιες εκλογές, ενώ σε ένα γενικότερο πλαίσιο στράφηκαν εναντίον των μηχανών και της εξαθλίωσης των εργατών. Τα εργατικά συνδικάτα, ωστόσο, που άνθισαν έως και το 1850, όπως το «Μεγάλο Εθνικό Ενοποιημένο Συνδικάτο της Μ. Βρετανίας και της Ιρλανδίας», η «Ένωση οικοδόμων», η «Εθνική Ένωση για την Προστασία της Εργασίας», θεωρήθηκαν απειλητικά από το καθεστώς και οδηγήθηκαν σε διάλυση.

Η εξέγερση των Χαριστιών.

Στην Γαλλία, ήδη από την Γαλλική Επανάσταση και αργότερα με την Παλινόρθωση του Παλαιού Καθεστώτος (1815-1830), παρατηρήθηκε η δημιουργία αντιπολιτευτικών τάσεων, όπως αυτές του φιλελευθερισμού, του ριζοσπαστικού δημοκρατισμού και του πρώιμου σοσιαλισμού. Πολλά επαναστατικά κινήματα εμφανίστηκαν την εποχή εκείνη, κινούμενα από την ιδεολογία των τάσεων αυτών. Πρωτοστάτησαν σαφώς τα κινήματα των αστικών τάξεων, καθώς ο λαός παρέμενε αμόρφωτος και εξαθλιωμένος με συμμαχική ωστόσο διάθεση στην δράση της αστικής τάξης. Ένα τέτοιο κίνημα ήταν και ο καρμποναρισμός, που εμφανίστηκε στην Ιταλία, Ελλάδα, Ρωσία αλλά και στην Γαλλία, και ξεκίνησε το 1830 την Ιουλιανή Επανάσταση εναντίον του καθεστώτος των Βουρβόνων, υπό την αιγίδα του παρισινού λαού. Τα οδοφράγματα που στήθηκαν στο Παρίσι αποτέλεσαν λαϊκό σύμβολο. Και ενώ η εργατική τάξη στην Γαλλία βρισκόταν ακόμη σε εμβρυακό στάδιο, η εξέγερση των εργατών της μεταξοβιομηχανίας της Λυών το 1831, και αργότερα το 1834 φανέρωσε την εν δυνάμει τάση των εργατών να αποποιοθούν την άδικη αλλαγή της οικονομικής πολιτικής μέσα σε ένα ασφαλές οργανωμένο πλαίσιο.

Σε άλλες χώρες της Ευρώπης, οι Επαναστάσεις των δεκαετιών του 1820 και 1830, είχαν κυρίως εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα, όπως αυτές του Βελγίου, της Πολωνίας, της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Νάπολης. Σαφώς υπήρξαν και εμφύλιες εξεγέρσεις πολιτικού χαρακτήρα, όπως στην Ελβετία και την Πορτογαλία, που ανέδειξαν την αστική τάξη σε ανερχόμενη δύναμη.

Επαναστάσεις, κινήματα και πολιτικές ιδεολογίες από το 1848 έως την διάλυση της 1^η Διεθνούς.

Η «άνοιξη των λαών»

Ένα δεύτερο κύμα πολλαπλών Επαναστάσεων ξέσπασε το 1848 στην Ευρώπη, γνωστό και ως «άνοιξη των λαών». Η μεγάλη οικονομική κρίση, η ανεργία, οι κακές σοδειές του 1845-1846, η αυξανόμενη φορολογία, ο λιμός και η υποχρεωτική στράτευση, ήταν κάποιοι από τους λόγους που οδήγησαν την ευρωπαϊκή ήπειρο σε μία εκρηκτική περίοδο εξεγέρσεων. Θε-

ωρπηκά, η Παρισινή Επανάσταση τον Φεβρουάριο του 1848 έδωσε το εναρκτήριο λάκτισμα. Ο λαός εξεγέρθηκε διεκδικώντας και πετυχαίνοντας σε πολιτικό επίπεδο την απομάκρυνση του βασιλιά Λουδοβίκου- Φίλιππου και τον σχηματισμό δημοκρατικής κυβέρνησης. Επιπρόσθετα, τα αιτήματα τους για καθολικό εκλογικό δικαίωμα, το «δικαίωμα στην εργασία» και την δημιουργία «εθνικών εργαστηρίων» με σκοπό την εξάλειψη της ανεργίας, ικανοποιήθηκαν. Στο σημείο αυτό εισήλθε ο όρος «ταξική συνείδηση» που προκάλεσε την οριστική ρήξη μεταξύ αστών και εργατών, που τόσο καιρό παραμόνευε. Η αστική τάξη θορυβήθηκε από τις νέες αυτές πραγματικότητες και διαφοροποιήθηκε ολοκληρωτικά από τα ιδεώδη και τα αιτήματα των εργατικών στρωμάτων. Αντίθετα μάλιστα, τάχθηκε με την παρακμάζουσα τάξη των ευγενών. Η επικράτηση τους στο τέλος ήταν φανερή, αφού απέκλεισαν τους εργάτες από το δικαίωμα ψήφου, περιόρισαν την ελευθεροτυπία και στην προεδρία της δημοκρατίας τοποθέτησαν τον Λουδοβίκο-Ναπολέοντα Βοναπάρτη.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, πρωτοστάτησαν οι εξεγέρσεις εναντίον της Αψβουργικής Μοναρχίας με τα αιτήματα των λαών να κινούνται σε εθνικιστικό πλαίσιο. Οι ούγγροι, οι τσέχοι και οι ρουμάνοι διεκδικούν εθνική ανεξαρτησία δίνοντας έτσι, μαζί με την Ιταλία και την Γερμανία, στις Επαναστάσεις τους εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα.

Η έλλειψη συνοχής, οργάνωσης και στόχευσης των επαναστατικών κινημάτων στάθηκαν οι αιτίες για την αποτυχία των Επαναστάσεων του 1848. Τα μεσαία στρώματα παρέμειναν στη συνέχεια στο πολιτικό προσκήνιο με τους μεγαλοϊδιοκτήτες σταδιακά να αναρριχώνται κοινωνικά, άλλοτε συμμαχώντας και άλλοτε παραμερίζοντας τους παπάδες και τους ευγενείς. Από την άλλη, τα κατώτερα στρώματα αντιλαμβάνονται σταδιακά πως τα συμφέροντά τους δεν συμπίπτουν με αυτά της νέας αστικής τάξης των ιδιοκτητών και των αφεντικών, και ανακαλύπτουν, μέσα από μια σειρά χαμένων εξεγέρσεων, πως "ο εχθρός του εχθρού μου δεν είναι φίλος μου". Έτσι, έχουμε την εμφάνιση της εργατικής τάξης στο προσκήνιο της ιστορίας.

Σοσιαλισμός

Οι Επαναστάσεις του 1848 έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στο διαχωρισμό των θέσεων των αστών, οι οποίοι τάχθηκαν ιδεολογικά με τους ευγενείς, και της νέας ενδυναμωμένης εργατικής τάξης, η οποία είχε θέσει ως κεντρική ιδέα την επίλυση του "Κοινωνικού Ζητήματος". Η εργατική τάξη κινήθηκε κάτω από την πολιτική ιδεολογία του σοσιαλισμού. Τα πολιτικά ιδεώδη του σοσιαλισμού, όπως η εναντίωση στον καπιταλισμό, οι δικαιότερες εργασιακές σχέσεις και η πολιτική εξίσωση των τάξεων, βρήκαν μεγάλη απήχηση στα εργατικά στρώματα. Στα πρώ-

ιμα στάδια του, εκφράστηκε μέσα από δημιουργίες ενώσεων αλληλοβοήθειας μεταξύ των εργατών και την δημιουργία εργατικών εστιών. Τα θεμέλιά του μπήκαν ήδη από την Γαλλική Επανάσταση με την «Συνομοσία των Ίσων» του Μπαμπέφ, με τον μεταρρυθμιστή Όουεν και τους γάλλους ουτοπιστές Φουριέ και Σαιν Σιμόν. Μεταγενέστερα, εκφράστηκε μέσα από το κίνημα των Χαρτιστών. Το όραμα των πρώτων σοσιαλιστών ήταν η αναγέννηση της κοινωνίας με την κατάργηση της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής και την κατ' επέκταση κοινωνικοποίησή τους, ώστε όλα τα μέλη μιας κοινωνίας

Οι εκπρόσωποι των εργατικών ενώσεων της 1ης Διεθνούς στο συνέδριο της Γενεύης το 1866.

να έχουν ίδια πρόσβαση στον κοινωνικό πλούτο.

Παρόλα αυτά, οι διαφορετικές προσεγγίσεις για την κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής, αλλά και συνολικότερα για τον τρόπο οργάνωσης της νέας κοινωνίας, δημιούργησαν, πολύ σύντομα, μια σειρά από διαφορετικές τάσεις μέσα στην εργατική τάξη.

Α' Διεθνής και η Παρισινή Κομμούνα

Ο δυναμικά αυξανόμενος εργατικός πληθυσμός λόγω της εκβιομηχάνισης των πόλεων, άρχισε να δημιουργεί εργατικές ενώσεις, οι οποίες συσπειρώνονταν γύρω από τα προτάγματα του σοσιαλισμού και στάθηκαν η αιτία για την ίδρυση μιας διεθνούς οργάνωσης εργατών. Το 1864 στο Λονδίνο ιδρύθηκε η Διεθνής Ένωση Εργατών, γνώστη και ως «Πρώτη Διεθνής». Αρχικά, συμμετείχαν εργατικές ενώσεις από Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία και Πολωνία, ενώ αργότερα θα εισέλθουν οργανώσεις από ολόκληρη την Ευρώπη. Η ένωση αυτή αποτέλεσε μία προσπάθεια για τον συντονισμό της δράσης των εργατικών κινημάτων και την δημιουργία σχέσεων αλληλεγγύης μεταξύ των κατά τόπους οργανώσεων τους. Ήταν πλέον σαφές πως ο διεθνιστικός και ταξικός χαρακτήρας των αγώνων των εργαζόμενων της Ευρώπης θα υπερίσχυε του εθνικοαπελευθερωτικού, ο οποίος χαρακτήριζε πολλές από τις ως τότε εξεγέρσεις και επαναστάσεις.

Από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας της, η Πρώτη Διεθνής αποτέλεσε πόλο έλξης σχεδόν όλων των σοσιαλιστικών ρευμάτων της εποχής. Αρχικά, αυτή η ετερογένεια έδειξε να λειτουργεί πλουραλιστικά και πολλαπλασιαστικά ως προς τη δυναμική της εργατικής τάξης. Θα φτάσει να αριθμεί 8 εκατομμύρια μέλη, και να πρωταγωνιστεί σε εργατικούς αγώνες και εξεγέρσεις τα επόμενα χρόνια. Οι μεγαλύτερες προστριβές υπήρξαν από την πρώτη στιγμή, κυρίως ανάμεσα στους φεντεραλιστές και μπουτουαλιστές σοσιαλιστές από τη μία, και τους αυταρχικούς και κρατιστές σοσιαλιστές από την άλλη πλευρά. Ενώ και οι δυο οραματίζονται την κατάργηση του καπιταλισμού, οι πρώτοι εκφράζονται κυρίως από τις θέσεις του Προυντόν για ένα κοινωνικό σύστημα ισότιμης παραγωγής και ανταλλαγής μεταξύ ανθρώπων και κοινοτήτων, ενώ οι δεύτεροι από αυτές των Μαρξ και Έγκελς που συμπυκνώνονται στο έργο τους "Το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος" και προτάσσουν την κοινοβουλευτική δραστηριοποίηση των εργατικών ενώσεων με στόχο τη δικτατορία του προλεταριάτου.

Η αντίδραση των Ευρωπαϊκών κυβερνήσεων θα χτυπήσει, διαλύοντας ή αφομοιώνοντας πολλές από τις εργατικές ενώσεις. Ο κοινοβουλευτισμός θα αποτελέσει το καρότο, για όποιους θελήσουν να αφομοιωθούν και να επιβιώσουν, και ο εθνικισμός το ρόπαλο, έτσι ώστε οι εργαζόμενοι όλων των χωρών αντί να ενωθούν να αλληλοσκοτωθούν στους πολέμους που μαίνονται στην Ευρώπη.

Το 1869 στις περισσότερο ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια παρακμής της Πρώτης Διεθνούς, κυρίως όταν αποχωρούν εργατικές ενώσεις που εκπροσωπούν την βιομηχανική εργατική τάξη -αυτή που ο Μαρξ ονόμασε προλεταριάτο- στην Αγγλία. Ταυτόχρονα εισέρχονται μαζικά ενώσεις και σωματεία από Ισπανία και Ιταλία, όπου η εκβιομηχάνιση δεν έχει προχωρήσει τόσο και τα κατώτερα στρώματα βρίσκονται ακόμα σε ενεργή επαφή με μικρά εργαστήρια στις πόλεις, αλλά και με την αγροτική οικονομία στην ύπαιθρο. Έτσι η Πρώτη Διεθνής μπολιάζεται με νέα δυναμική και νέες ιδέες.

Παρισινή Κομμούνια

Το 1871 τα γεγονότα που θα διαδραματιστούν στο Παρίσι θα σφραγίσουν το μέλλον της εργατικής τάξης. Εκεί θα μπουν σε εφαρμογή και θα δοκιμαστούν για πρώτη φορά σε μαζικό επίπεδο οι θέσεις των σοσιαλιστικών τάσεων της Πρώτης Διεθνούς.

Η Παρισινή Κομμούνια ανακηρύχθηκε μέσα στη φωτιά του γαλλο-πρωσικού πολέμου (1870-1871). Η Γαλλία κήρυξε τον πόλεμο στα γερμανικά κράτη υπό την ηγεσία της Πρωσίας, αλλά ηττήθηκε γρήγορα. Ο ίδιος ο Ναπολέων Γ' αιχμαλωτίστηκε μαζί με εκατοντάδες χιλιάδες γάλλους στρατιώτες. Η

Κομμουνάριοι στην πλατεία Vendôme μετά την αποκαθίλωση της στήλης του Austerlitz.

εξέλιξη του πολέμου προκάλεσε σοβαρές πολιτικοκοινωνικές ανακατατάξεις στη Γαλλία, με πρώτη την πτώση της αυτοκρατορίας και την ανακήρυξη της δημοκρατίας. Παρόλα αυτά τα γερμανικά στρατεύματα συνέχισαν την προέλαση προς το Παρίσι. Ταυτόχρονα, εξοπλιζόταν η εθνοφρουρά του Παρισιού, έτσι ώστε να αμυνθεί σε περίπτωση που ο γερμανικός στρατός έμπαινε στην πόλη. Η εθνοφρουρά αποτελούταν κυρίως από οπλισμένους εργάτες.

Τελικά το Παρίσι βρέθηκε υπό πολιορκία και η νέα κυβέρνηση που ορίστηκε, με επικεφαλής τον Αδόλφο Θιέρσο, συνθηκολόγησε με τους Πρώσους. Η Συνθήκη επέβαλε στην Γαλλία την καταβολή ενός με δύο δισεκατομμυρίων φράγκων ως πολεμική αποζημίωση καθώς και την προσάρτηση της Αλσατίας και της Λωρραίνης στη Γερμανία.

Όμως το Παρίσι δεν παραδόθηκε και ο λαός του παρέμενε οπλισμένος. Σε μια προσπάθεια να επιβάλει την εξουσία του στο ανυπότακτο Παρίσι, ο Θιέρσος αποφάσισε να αποπλίσσει την πόλη.

Η νέα αστική τάξη, που προέκυψε από τις επαναστάσεις του προηγούμενου αιώνα, διακήρυττε για πρώτη φορά δημόσια και χωρίς καμιά ντροπή, στο Παρίσι του 1871, τους στόχους και τις επιδιώξεις της. Η αστική τάξη μπροστά στο καθήκον να υπερασπιστεί το Παρίσι ή το ταξικό τους συμφέρον, δε δίστασε ούτε στιγμή.

Έτσι τα απομεινάρια του γαλλικού στρατού στάλθηκαν, με εντολή της αστικής κυβέρνησης, να αποπλίσσουν το Παρίσι, ξεκινώντας με τα 227 κανόνια για την άμυνα της πόλης. Οι στρατιωτικές δυνάμεις που εστάλησαν δεν κατόρθωσαν να τα καταλάβουν, καθώς κυκλώθηκαν από εθνοφρουρούς και πολίτες. Οι στρατιώτες, αντί να πυροβολήσουν κατά του πλήθους, συνέλαβαν τους αξιωματικούς τους και τους εκτέλεσαν.

Η κυβέρνηση, που είχε συνθηκολογήσει με τους Πρώσους, διέταξε το στρατό να εκκενώσει

την πόλη, ενώ η ίδια κατέφυγε στο οχυρό των Βερσαλιών. Η εθνοφρουρά, που είχε εξελιχθεί σε επαναστατική δύναμη, αποφάσισε οι ήδη ανακινωμένες δημοτικές εκλογές να διεξαχθούν στις 26 Μαρτίου. Το Δημοτικό Συμβούλιο που εκλέχθηκε αποτελούνταν από 92 μέλη, εγκαταστάθηκε στο Δημοτικό Μέγαρο στις 28 Μαρτίου και έλαβε την ονομασία "Κομμούνα των Παρισίων". Η πλειοψηφία των μελών ήταν νεο-ιακωβίνοι και οπαδοί του Λουί Ογκίστ Μπλανκί, φεντεραλιστές και μουτουαλιστές της Πρώτης Διεθνούς και συγκεκριμένα του ρεύματος του Προυντόν, και μια μικρότερη μειοψηφία από ορθόδοξους ιακωβίνους και αριστερούς δημοκράτες.

Οι κομμουνάροι κατάργησαν το στρατό και ίδρυσαν πολιτοφυλακή, πάγωσαν τις τιμές στα ενοίκια, δήμευσαν την εκκλησιαστική περιουσία, πάγωσαν τις πληρωμές των χρεών, εξίσωσαν τους μισθούς των υπαλλήλων και απαγόρευσαν τον ενεχυροδανεισμό και τον τοκισμό.

Η Κομμούνα ωστόσο υπήρξε βραχύβια, αφού δύο τακτικοί στρατοί, αλλά και η προπαγάνδα της αστικής τάξης, είχαν αποκόψει το πολιορκημένο Παρίσι από την υπόλοιπη Γαλλία. Τον Μάιο του 1871 ο γαλλικός στρατός εισέβαλε στο Παρίσι και την κατέλυσε μέσα σε ένα λουτρό αίματος που κόστισε τις ζωές δεκάδων χιλιάδων κομμουνάρων.

Σύντομα θα χαρακτηριζόταν ως δεύτερη Τρομοκρατία και θα προκαλούσε τον έντονο φόβο της αστικής τάξης ολόκληρης της Ευρώπης. Η καταστολή της ήταν βίαιη και αιματηρή. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια της αναρχικής κομμουνάριας δασκάλας Λουίζ Μισέλ κατά τη διάρκεια του στρατοδικείου της: *"Έπραξα αυτό που ήμουν υποχρεωμένη να πράξω, δηλαδή το επαναστατικό μου καθήκον, χωρίς μίσος, χωρίς οργή, χωρίς οίκτο, ούτε για τους άλλους ούτε καν για τον εαυτό μου... δεν υπερασπίζομαι τον εαυτό μου και ούτε επιθυμώ να με υπερασπιστεί άλλος. Ανήκω ολοκληρωτικά στην κοινωνική επανάσταση και εφόσον κάθε καρδιά που πάλλεται για την ελευθερία δεν έχει κανένα άλλο δικαίωμα πέρα από ένα βόλι από μολύβι, εγώ απαιτώ το μερίδιό μου. Εάν με αφήσετε να ζήσω, δεν θα πάψω ποτέ να φωνάζω για εκδίκηση και κάποτε θα κατορθώσω να την πάρω. Αυτά μόνο είχα να πω. Τώρα, εάν δεν είστε δειλοί, μπορείτε να με σκοτώσετε."* Έτσι κάπως το αναρχικό κίνημα θα οδηγηθεί να υιοθετήσει την "προπαγάνδα με την πράξη" ξεκινώντας μια σειρά πολιτικών δολοφονιών βασιλιάδων, επαγγελματιών πολιτικών και καπιταλιστών που θα κρατήσει για πολλές δεκαετίες.

"Η σύλληψη της Λουίζ Μισέλ"
Πίνακας του Jules Girardet, 1883.

Η Κομμούνα δεν ήταν προϊόν οργανωμένης συνωμοτικής δράσης, ούτε μπορεί να θεωρηθεί έργο των αναρχικών ή των κομμουνιστών ή οποιασδήποτε άλλης τάξης της Διεθνούς, ακόμα κι αν τα μέλη της συμμετείχαν στα γεγονότα. Η Κομμούνα ήταν προϊόν του αυθόρμητου ξεσηκωμού του παρισινού λαού που ξεσκέπασε την υποκρισία της εθνικής συνείδησης της νέας άρχουσας τάξης. Με αυτόν τον τρόπο απέδειξε ότι τα ταξικά συμφέροντα ήταν πλέον η κινητήρια δύναμη της νέας εποχής του καπιταλισμού.

Η διάλυση της Πρώτης Διεθνούς

Οι προστριβές που υπήρχαν ήδη μέσα στην Πρώτη Διεθνή, γιγαντώθηκαν μετά την αιματηρή καταστολή της Παρισινής Κομμούνας. Ο απολογισμός και οι κριτικές αποτιμήσεις που έγιναν από τις διάφορες τάξεις της Διεθνούς ήταν τόσο αντικρουόμενες, ώστε δεν άργησε να έρθει η διάλυσή της.

Οι μαρξιστές και όσοι σοσιαλιστές πίστευαν στον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό θεώρησαν

πως η Κομμούνα απέτυχε, γιατί δεν επέβαλλε τη δικτατορία του προλεταριάτου. Προσπάθησαν να κάνουν τη Διεθνή έναν συγκεντρωτικό μηχανισμό για την πολιτική δράση της εργατικής τάξης μέσω της δημιουργίας κομμουνιστικών και σοσιαλιστικών κοινοβουλευτικών κομμάτων.

Από την άλλη, το νέο ρεύμα που αναδείχτηκε ως εξέλιξη των μπουτουαλιστών του Προυτόν, ήταν οι κολλεκτιβιστές, όπως ο Μπακούνιν, οι οποίοι θεώρησαν πως ήταν λάθος της Κομμούνας να οργανωθεί με το γιακωβίνικο κυβερνητικό μοντέλο και πρόταξαν την αποκέντρωση και την αυτονομία των εργατικών ενώσεων της Διεθνούς, την αποκοπή του αγώνα της εργατικής τάξης από τα εθνικά κοινοβούλια, τον φεντεραλισμό στην πολιτική δράση και οργάνωση και την κολλεκτιβοποίηση στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

Η πόλωση μέσα στην Πρώτη Διεθνή θα κορυφωθεί το 1872 στο συνέδριο της Χάγης, όπου και διαγράφεται ο Μπακούνιν και άλλοι αναρχικοί με την κατηγορία της σύστασης συνωμοτικής οργάνωσης μέσα στη Διεθνή και πολλές από τις οργανώσεις των αναρχικών αποχωρούν στη συνέχεια. Οι μαρξιστές όμως δε έμειναν εκεί και μετέφεραν την έδρα της Διεθνούς στη Νέα Υόρκη, μακριά από το κέντρο των εξελίξεων των εργατικών αγώνων. Έτσι, παρά την μεγάλη απήχυσή της και την επιτυχία των διεκδικήσεων διάφορων εργατικών κινημάτων, η ήδη αποδυναμωμένη Διεθνής θα οδηγηθεί τελικά στη διάλυση το 1876.

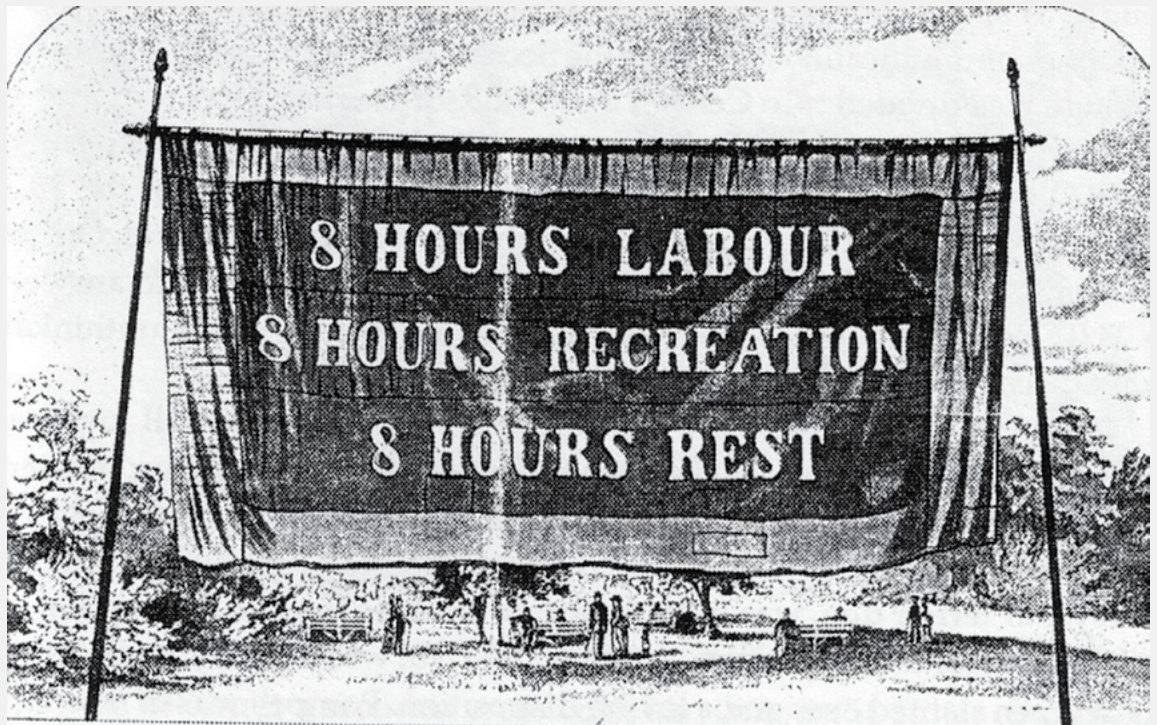
Επίλογος

Εμβαθύνοντας στα γεγονότα των επαναστατικών περιόδων που διένυσε η Ευρώπη τον 18ο και 19ο αιώνα, εύλογα συμπεραίνει κανείς, ότι η περίοδος αυτή έθεσε τις βάσεις των πολιτικών ιδεολογιών που κυριαρχούν ακόμη και σήμερα σε σύγχρονες εξελιγμένες μορφές. Επιπρόσθετα, αναδείχθηκε η εργατική συνείδηση, η οποία σε μεγάλο βαθμό ήταν αποτέλεσμα των κοινωνικών ζυμώσεων που δημιουργούσε κάθε επαναστατική δράση. Αυτό σήμαινε πως ενώ στην αρχή της επαναστατικής περιόδου, τα συμφέροντα των αστών και των εργατών ταυτίζονταν με στόχο την ανατροπή

Τα γεγονότα του Σικάγο. Χαρακτικό του 1886.

του μοναρχικού καθεστώτος, στην συνέχεια, η επαναστατική δράση έκανε εμφανή τον σαφή διαχωρισμό των διεκδικήσεων και των πολιτικών ιδεολογιών της κάθε πλευράς. Το αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης ήταν η οργάνωση και η ενδυνάμωση της εργατικής τάξης, η οποία πλέον είχε καταφέρει να συλλέξει έναν εν δυνάμει αυξανόμενο πληθυσμό λόγω της ανόδου της εκβιομηχάνισης, αλλά κυρίως λόγω των επαναστατικών της προταγμάτων. Προταγμάτων που δεν έδωσαν μόνο ελπίδα και προοπτική στα καταπιεσμένα από τον καπιταλισμό κατώτερα στρώματα, αλλά και βελτίωσαν στην πράξη την ποιότητα ζωής όλων των εργαζομένων του πλανήτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Πρωτομαγιά του Σικάγο, όταν μετά από αιματηρές συγκρούσεις και τον απαγχονισμό εργατών αναρχικών, τελικά κερδήθηκε το 8ωρο. Σήμερα αυτές οι κατακτήσεις χάνονται καθημερινά και η ανθρωπότητα οδεύει σε μια βίαιη πορεία προς τα πίσω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ράπτης Κ., Γενική Ιστορία της Ευρώπης, τόμος Β΄, Πάτρα, ΕΑΠ, 2000.
- Berstein S. - Milza P., Ιστορία της Ευρώπης 1815-1919, τόμος Β΄, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1997.
- Blanning T.C.W., Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης, Τουρίκη, Αθήνα, 2009.
- Burns E., Ευρωπαϊκή Ιστορία. Εισαγωγή στην Ιστορία και τον Πολιτισμό της νεότερης Ευρώπης, πρώτος τόμος, Θεσσαλονίκη, β΄ έκδοση, Παρατηρητής, 1985
- Burns E., Ευρωπαϊκή Ιστορία. Εισαγωγή στην Ιστορία και τον Πολιτισμό της Δυτικής Ευρώπης, δεύτερος τόμος, Θεσσαλονίκη, β΄ έκδοση, Παρατηρητής.
- Hobsbawm E. J. , Η εποχή των Επανάστασεων 1789-1848, δ΄ ανατύπωση, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 2002
- Hobsbawm E. J. , Η εποχή του Κεφαλαίου 1848-1875, γ΄ ανατύπωση, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 2003
- Χρίστος Ηλιόπουλος, Ταυτότητα και Συλλογική Δράση των Κομμουνάριων στην Παρισινή Κομμούνα του 1871, Αθήνα, 2006

ακόμα χειρότερα ταυτίζεται, η πρόοδος με την ανάπτυξη.

Σε τελική ανάλυση, όσο και να προοδεύσει μια ανθρώπινη κοινωνία ποτε δε θα γίνει πραγματικά ελεύθερη εφόσον παραμένει ιεραρχικά δομημένη.

Αυτή τη στιγμή η ελληνική κοινωνία, όπως και οι περισσότερες ευρωπαϊκές, είναι διαιρεμένη σε στρώματα, αλλά όχι σε τάξεις. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, σήμερα στην Ελλάδα υπάρχει μόνο μία τάξη. Αυτή των πλουσίων, η τάξη των Λίγων, στην οποία συγκαταλέγονται οι βιομήχανοι, οι εργολάβοι, οι εφοπλιστές, οι τραπεζίτες, οι γαιοκτήμονες, τα γνωστά τζάκια επαγγελματιών πολιτικών καθώς και κλίκες παπάδων μέσα στην εκκλησία.

...συνέχεια από την σελ.12

Όλοι αυτοί ξέρουν πως τα συμφέροντά για τη διαίωνιση του πλούτου και των προνομίων που απολαμβάνουν, συμπίπτουν με τα συμφέροντα του καπιταλισμού. Το καπιταλιστικό σύστημα είναι δομημένο πλέον πέρα από το έθνος-κράτος και έχει δημιουργήσει μια σειρά μηχανισμών σε παγκόσμιο επίπεδο. Μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες και χρηματοπιστωτικά μπλοκ τραπεζών, επιφανειακά φαίνεται να ανταγωνίζονται στη διεθνή σκακιέρα, ενώ στην ουσία αποτελούν ένα συνασπισμό δυνάμεων, ειδικά όταν πρόκειται να αντιμετωπίσουν τα κοινωνικά κινήματα. Αυτοί οι καπιταλιστικοί μηχανισμοί έχουν δημιουργήσει μια ελίτ, της οποίας τα μέλη κινούνται στις παρυφές ή και εντελώς εκτός κοινωνίας. Η κύρια ενασχόλησή τους είναι ο έλεγχος της ελεύθερης – μόνο για τους καπιταλιστές – αγοράς.

Εκτός λοιπόν από την ανώτερη τάξη των Λίγων, της οποίας τα μέλη είναι υπάλληλοι της καπιταλιστικής ελίτ και αρκετοί από αυτούς ευελπιστούν μια μέρα να εισέλθουν σε αυτήν, όλος ο υπόλοιπος πληθυσμός στην Ελλάδα βρίσκεται σε πλήρη σύγχυση ως προς τα συμφέροντα, τα δικαιώματα και τις επιδιώξεις του. Η εξατομίκευση και η αποξένωση, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη κρίση που βιώνουμε, έχουν οδηγήσει τόσο μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στην αλλοτρίωση και στον κοινωνικό κανιβαλισμό, ώστε να μην μπορεί κανείς να ορίσει, ούτε καν, γενικά όρια μεταξύ των όποιων κοινωνικών στρωμάτων. Μεγάλες κινητοποιήσεις των τελευταίων ετών,

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχει μόνο μία τάξη, η τάξη των Λίγων. Αυτοί ξέρουν πως τα συμφέροντά για τη διαίωνιση του πλούτου και των προνομίων που απολαμβάνουν, συμπίπτουν με τα συμφέροντα του καπιταλισμού.

Οικονομικοί μηχανισμοί έχουν δημιουργήσει μια ελίτ, της οποίας τα μέλη κινούνται στις παρυφές ή και εντελώς εκτός κοινωνίας. Η κύρια ενασχόλησή τους είναι ο έλεγχος της ελεύθερης - μόνο για τους καπιταλιστές - αγοράς.

όπως της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ, αλλά και των αγανακτισμένων, όχι μόνο δε δείχνουν το αντίθετο, αλλά ίσα ίσα αποδεικνύουν πως η θολούρα στον λόγο και στην πράξη είναι ο κανόνας. Από την άλλη, ακόμα και άλλες κινητοποιήσεις, όπως αυτές του ΠΑΜΕ, παρόλο που είναι πολιτικά συγκροτημένες, οι πολιτικές τους θέσεις οδηγούν πίσω στο παρελθόν των συντεχνιακών διεκδικήσεων και του κομματικά καθοδηγούμενου αρτηριοσκληρωμένου συνδικαλισμού.

Σήμερα, εκτός από την υπερεθνική καπιταλιστική ελίτ, και τις κατά τόπους εθνικές άρχουσες τάξεις των μεγάλων αφεντικών, οι υπόλοιπες τάξεις που προϋπήρχαν, τείνουν να εκλείψουν, αν δεν έχουν ήδη εξαφανιστεί. Κι αυτό συνέβη είτε γιατί τους διέλυσε η καταστολή, είτε γιατί αλλοτρίωσε τη συνείδησή τους η ιδεολογία του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού... Είτε γιατί έχουν αγκιστρωθεί σε κομματικές, θρησκευτικές ή και μεταφυσικές ιδεοληψίες... Είτε γιατί επέλεξαν να γίνουν τα τσιράκια της άρχουσας τάξης και να ακολουθήσουν τον αδιέξοδο δρόμο της εθελοδοουλίας... Είτε τέλος γιατί επέλεξαν να παραιτηθούν πλήρως και να δώσουν ένα τέλος στην ύπαρξή τους... Όλοι αυτοί μαζί αποτελούν τους Πολλούς, αυτόν τον μεγάλο αχταρμά, στον οποίο ανήκουμε εκ των πραγμάτων και εμείς, οι οποίοι έχουν πέσει μέσα στο βόθρο και δε ξέρουν τι τους φταίει γιατί έχουν αρχίσει να συνηθίζουν στη μυρωδιά.

Τα "κοινωνικά στρώματα" σήμερα, είναι τόσο μπερδεμένα που πολύ συχνά, ενώ είναι αλληλένδετα, συμπλεκόμενα και διαπλεκόμενα, συγχρόνως είναι αποκομμένα και αλληλοσυγκρουόμενα. Μπορεί να φαίνεται περίπλοκο, αλλά δεν είναι αν αναλογιστεί κανείς σε ποιους χώρους κινείται, με τι ασχολείται, και τι πρόσβαση στον κοινωνικό πλούτο έχει ο ίδιος και συγκρίνει αυτά τα δεδομένα με τα αντίστοιχα των ανθρώπων γύρω του. Αν σε αυτά τα στοιχεία προστεθεί και το πως αντιλαμβάνεται ο καθένας μας τον εαυτό του, δηλαδή η συνείδηση και ο τρόπος με τον οποίο αυτή οδηγεί στον αυτοκαθορισμό, τότε η κατάσταση γίνεται ακόμα πιο ξεκάθαρα μπερδεμένη. Γι' αυτό και οι σημερινές κοινωνικές σχέσεις δημιουργούν άτομα με πολλαπλούς κοινωνικούς ρόλους, τα οποία όμως δεν δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς -εξαιρέση, προς το παρόν, για την Ελλάδα αποτελούν οι οικογενειακοί δεσμοί-, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται υποσύνολα στην κοινωνία και όχι τάξεις ή κάστες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

Παλιότερα, η ταξική απεικόνιση της κοινωνίας ήταν πιο εύκολη υπόθεση. Το γεωμετρικό σχήμα της πυραμίδας, που όσο υψώνεται τόσο στενεύει, απεικονίζοντας στην κορυφή τις προνομιούχες ολιγάριθμες άρχουσες τάξεις της κοινωνίας με τον πλούτο, ενώ πιο κάτω διευρύνεται σταδιακά, σκιαγραφώντας μεγαλύτερες μάζες του πληθυσμού, με όλο και λιγότερο πλούτο και δικαιώματα, και καταλήγει στην βάση όπου βρίσκονται οι εξαθλιωμένοι που ζουν για να ταΐζουν όλους τους από πάνω και εν τέλει στηρίζουν ολό-

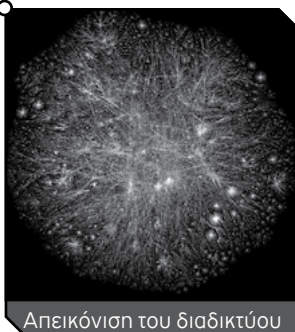

Από την εφημερίδα των Βιομηχανικών Εργατών του Κόσμου (IWW), 1911

κληρη την πυραμίδα. Το σκίτσο της εφημερίδας της IWW είναι χαρακτηριστικό. Αντίστοιχα θα μπορούσε να σκιαγραφήσει κανείς και την κοινωνική οργάνωση σε κάστες.

Αντίθετα, η απεικόνιση της σημερινής κοινωνίας θα μπορούσε ίσως να μοιάζει πιο πολύ με ένα δαιδαλώδες δίκτυο σαν αυτό που δημιουργούν οι νευρώνες του εγκεφάλου ή καλύτερα σαν αυτό που δημιουργεί το internet. Τα άτομα συνδέονται ανάλογα με τους ρόλους τους και ανάλογα με το πόσα κοινά συμφέροντα,

ενδιαφέροντα, επαγγέλματα, τόπους, πεποιθήσεις, δικαιώματα, προνόμια κλπ έχουν, και έτσι βρίσκονται πιο κοντά ή πιο μακριά, δημιουργώντας ομαδοποιήσεις. Αυτές με τη σειρά τους βρίσκονται εγγύτερα ή μακρύτερα από άλλες ομαδοποιήσεις, δημιουργώντας μεγαλύτερα υποσύνολα. Αυτά τα υποσύνολα μπορεί να τέμνονται, μπορεί και να μην εφάπτονται καν, αλλά όλα μαζί δημιουργούν το μεγάλο σύνολο/πλέγμα που ονομάζουμε κοινωνία. Αυτό το πλέγμα βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση.

Απεικόνιση του διαδικτύου

Στην περίπτωση που κάποιο άτομο ή ομαδοποίηση ατόμων ούτε επιδρά ούτε δέχεται επιδράσεις, τότε είναι πλήρως αποκομμένο από το σύνολο, δηλαδή εκτός κοινωνίας. Κάτι τέτοιο θα ίσχυε για κάποιο άτομο που ζει ασκητική ζωή ή για μια αυτόνομη κοινότητα που ζει αποξενωμένη από τους πάντες.

Όταν, όμως, κάποιο άτομο ή ομαδοποίηση ατόμων επιδρά στο υπόλοιπο πλέγμα αλλά δεν δέχεται επιδράσεις ή αυτές είναι αμελητέες, και πάλι πρόκειται για μία κατάσταση εκτός κοινωνίας, η οποία, ωστόσο, παρουσιάζει μία πολύ σημαντική διαφορά: Αυτό το άτομο ή πιο συχνά αυτή η ομάδα εξουσιάζει κάποιους άλλους μακριά από αυτήν. Θέλει να ξέρει τι συμβαίνει σε άλλους, θέλει να ρυθμίζει τις ενδιάμεσες σχέσεις

τους αλλά και τις σχέσεις τους με την ίδια, δεν θέλει όμως να τη ρυθμίζουν ή να παρεμβαίνουν σε αυτή, ούτε καν να την συμβουλεύουν. Η αλληλεπίδραση δεν υφίσταται και συνιστά απλά επίδραση, και όταν δε γίνεται με τη συγκατάθεση των άλλων τότε πρόκειται για επιβολή, δηλαδή βία. Είναι ξεκάθαρο ότι εδώ ανήκουν όλοι αυτοί που κυκλοφο-

...τα υποσύνολα μπορεί να τέμνονται, μπορεί και να μην εφάπτονται καν...

Τα υποσύνολα μπορεί να τέμνονται, μπορεί και να μην εφάπτονται καν, αλλά όλα μαζί δημιουργούν το μεγάλο πλέγμα που ονομάζουμε κοινωνία. Αυτό το πλέγμα βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση.

ρούν με ένοπλες συνοδείες. Τα μέσα μαζικής μεταφοράς γι' αυτούς είναι εικόνα από ντοκιμαντέρ. Την τροφή τους, την ένδυσή τους, την εργασία τους και όλα τα βασικά της σημερινής ανθρώπινης ύπαρξης τούς τα παρέχουν άλλοι, οι οποίοι τους περιτριγυρίζουν χωρίς να είναι όμοιοί τους. Όλοι αυτοί αποτελούν την παρασιτική ελίτ των αφεντικών που μας έχει κάτσει στο σβέρκο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΎΠΟΣΥΝΟΛΟ ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΞΗ ;

Η ανθρώπινη κοινωνία είναι το σύνολο των ατόμων και των σχέσεων που αναπτύσσουν μεταξύ τους, και την ίδια στιγμή, η κοινωνία είναι το σύνολο των ανθρώπινων κανόνων και θεσμών που ρυθμίζουν αυτές τις σχέσεις και βρίσκονται αναπόφευκτα σε αλληλεπίδραση με τους φυσικούς νόμους.

Η ανθρώπινη κοινωνία είναι το σύνολο των ατόμων και των σχέσεων που αναπτύσσουν μεταξύ τους, και την ίδια στιγμή, η κοινωνία είναι το σύνολο των ανθρώπινων κανόνων και θεσμών που ρυθμίζουν αυτές τις σχέσεις και βρίσκονται αναπόφευκτα σε αλληλεπίδραση με τους φυσικούς νόμους.

Για να υπάρχει μια οποιαδήποτε τάξη μέσα στην κοινωνία, θα πρέπει τα άτομα που την απαρτίζουν να έχουν ομοιογένεια, όσον αφορά τους αντικειμενικούς παράγοντες του υλικού κόσμου, αλλά και συνοχή, όσον αφορά τη συλλογική τους συνείδηση που τους οδηγεί σε κάποια αντίστοιχη συλλογική φυσική πράξη. Η σημερινή άρχουσα τάξη, πληρεί τις προϋποθέσεις αυτές, όπως παλιότερα τις πληρούσε και η εργατική τάξη.

Όταν, για οποιοδήποτε λόγο, κάποια άτομα βιώνουν μια σειρά από κοινούς αντικειμενικούς παράγοντες και απουσιάζει η συλλογική συνείδηση, ή αντίστροφα, έχουν αναπτύξει μια κοινή συνείδηση αλλά δεν βιώνουν κοινούς αντικειμενικούς παράγοντες, τότε δημιουργούνται άμορφα κοινωνικά υποσύνολα. Όσο πιο πολλά κοινά βιώματα και κριτικές αποτιμήσεις αυτών μοιράζονται τα άτομα, τόσο πιο συμπαγές γίνεται ένα κοινωνικό υποσύνολο. Πολλά υποσύνολα με κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να δημιουργήσουν ένα μεγαλύτερο υπερσύνολο, το οποίο με τη σειρά του, αν δημιουργήσει νέες θεσμίσεις, αξίες και τρόπους οργάνωσης, μπορεί να παγιωθεί και ως κοινωνική τάξη.

Όσο θα υπάρχει έστω και μία τάξη, όποια κι αν είναι αυτή, η ανθρωπότητα δεν πρόκειται να ευημερήσει και να προοδεύσει πραγματικά. Άλλωστε, όπως έχει αποδείξει η ιστορία, δεν υπάρχει τάξη που να νίκησε στα πεδία του ταξικού πολέμου και μετά να δέχτηκε να αυτοδιαλυθεί.

Χρειάζεται να δημιουργηθούν νέες ατομικές και κοινωνικές συμμαχίες, οι οποίες θα ξεπερνούν τις πεπαλαιωμένες των ομοιογενών κοινωνικών διαστρωματώσεων. Ωστόσο, για να ανοίξουμε μια τέτοια συζήτηση θα πρέπει να αξιολογήσουμε το παρελθόν και το παρόν. Μια επίπονη διαδικασία, συχνά βαρετή, αλλά εκ των πραγμάτων αναγκαία για τον εμπλουτισμό της κριτικής σκέψης.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Για να υπάρξει μια τάξη μέσα σε μια κοινωνία, θα πρέπει, πρώτα απ' όλα, οι κανόνες και οι θεσμίσεις της να ορίζουν "σύνορα" εντός των οποίων επιτρέπεται να "κινηθεί" το κάθε άτομο που συμμετέχει σε αυτήν. Και λέγοντας "σύνορα" θα πρέπει να έχουμε πάντα κατά νου ότι όποιος τα παραβιάσει θα υποστεί και τις συνέπειες.

Τα κοινωνικά "σύνορα" δεν είναι πάντα αποτυπωμένα σε χάρτες...

Το πρώτο χαρακτηριστικό μιας συγκεντρωτικής κοινωνίας είναι ότι ένα τμήμα της, όχι μόνο ορίζει αν θα υπάρχουν "σύνορα", αλλά και τα σημεία που θα τοποθετηθούν αυτά. Τις περισσότερες φορές θα τοποθετήσει τα "σύνορα" προς όφελός του και ως εκ τούτου θα μπορεί να τα παραβιάζει, ή και να τα μετακινεί, χωρίς να υπόκειται στις προβλεπόμενες συνέπειες που ισχύουν για τους υπόλοιπους. Αυτό το κομμάτι της κοινωνίας, προκειμένου να καταφέρει τα παραπάνω, είτε θα στηριχτεί στην απραξία και την ηλιθιότητα των υπολοίπων, οι οποίοι συνήθως θα συναινέσουν και θα του δώσουν την εξουσία να αποφασίζει, είτε θα επιβάλει με τη βία το προνόμιό του να αποφασίζει εξ' ονόματος τους. Στις περισσότερες κοινωνίες παρατηρούμε την συνύπαρξη και των δύο αυτών καταστάσεων.

As επικεντρώσουμε, όμως, στους "χώρους" στους οποίους στήνονται αυτά τα "σύνορα". Στις καπιταλιστικές και κοσμικές κοινωνίες οι πτυχές της ανθρώπινης συνύπαρξης συχνά διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: κοινωνική, οικονομική και πολιτική.

Συνοπτικά η υγεία, η διατροφή, η στέγαση, τα ήθη, τα έθιμα, η παιδεία, η γλώσσα και ο πολιτισμός αποτελούν μερικά από τα βασικά πεδία του κοινωνικού γίγνεσθαι.

Τα οικονομικά πεδία περιλαμβάνουν την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση υλικών αγαθών, αλλά και τη διεκπεραίωση υπηρεσιών. Παράλληλα, συμπεριλαμβάνουν τις διαδικασίες

Οι Κάστες

Τα στρώματα στα οποία διαιρείται μια κοινωνία θα μπορούσαν να ορίζονται ως τάξεις, όταν τα οικονομικά και πολιτικά κριτήρια κυριαρχούν, και ως κάστες, όταν τα κοινωνικά και συχνά αναπαραγωγικά κριτήρια ορίζουν τους κοινωνικούς κανόνες, νόμους και παραδόσεις. Οι διαφορές μεταξύ κάστας και τάξης δεν ήταν πάντα ευδιάκριτες, αλλά και οι δυο τρόποι ιεραρχικής οργάνωσης της κοινωνίας είχαν πάντα ως κεντρική ιδέα το κληρονομικό δικαίωμα με τις πιο ολοκληρωτικές κοινωνίες, που ήταν πιο κοντά στη διαίρεση σε κάστες, να το επεκτείνουν σε όλο και περισσότερους τομείς της ζωής, ενώ οι πιο δημοκρατικές, αλλά παρόλα αυτά ταξικές, να το περιορίζουν.

Από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινωνιών οργανωμένων σε κάστες είναι της "μεσαιωνικής" Ιαπωνίας αλλά και της Ινδίας μέχρι και σήμερα.

Η χρήση του όρου ξεκίνησε από τον 16ο αιώνα για να χαρακτηρίσει την κοινωνική οργάνωση στην νότια Ασία, κυρίως μεταξύ των Ινδουιστών. Η κάστα, από το λατινικό *castus* (στα αγγλικά *chaste* δηλαδή αγνός, αδιακόρευτος, καθαρός, παρθένος), με την έννοια της καθαρότητας της αναπαραγωγής χρησιμοποιήθηκε από τους πορτογάλους παρατηρητές για να περιγράψει την διαίρεση της Ινδουιστικής κοινωνίας στην δυτική και νοτιοδυτική Ινδία σε κοινωνικά στρώματα σύμφωνα με τις επαγγελματικές κατηγορίες. Σε μια προσπάθεια να διατηρηθούν οι κάστες κοινωνικές αποστάσεις, αυτές οι ομάδες εξασκούν αμοιβαίους αποκλεισμούς σε θέματα διατροφής και αναπαραγωγής.

Οι Κάστες στην Ινδία σήμερα

Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για κάστες αν δεν κάνουμε μια αναφορά στην Ινδία. Σύμφωνα με τους νόμους του Μανού αλλά και στο Rig Veda, από τα αρχαιότερα ιερά κείμενα του ινδουισμού, αναγράφεται:

“Ο Θεός γέννησε πρώτα τους Βραχμάνους από το στόμα του. Μετά, ο Θεός, γέννησε απ’ τα μπράτσα του τους Ξατρίγια τους πολεμιστές, για να προστατεύουν τους Βραχμάνους. Μετά έβγαλε από την κοιλιά του τους Βέσναβ (Βαϊσγια), για να κάνουν εμπόριο. Και τέλος, έβγαλε τους Σούντρα από τα πόδια του, για να υπηρετούν όλους τους από πάνω.”, φέρεται να λέει ένας ιερέας από την κάστα των Βραχμάνων στο ντοκιμαντέρ του Εξάντα “Οι Ανέγγιχτοι” επεξηγώντας το ιερό κείμενο.

Αυτός είναι ο θεμέλιος λίθος του συστήματος των καστών (βάρνα) στην Ινδία. Είναι ένα από τα καλύτερα παραδείγματα πως η μεταφυσική παίρνει σάρκα και οστά.

Η ανώτερη κάστα είναι αυτή των Βραχμάνων, οι εκπρόσωποι της γνώσης, οι ιερείς και οι διδάσκαλοι. Ακολουθούν οι Ξατρίγια οι παλιοί ευγενείς ή πιο γνωστοί ως η κάστα των πολεμιστών, εδώ συναντάμε δημόσιους λειτουργούς, στρατιωτικούς, γαιοκτήμονες και κάθε λογής μεγάλο αφεντικό. Μετά έρχονται οι Βαϊσγια οι οποίοι είναι έμποροι, τεχνίτες, γεωργοί, βοσκοί και γενικά οι μικροιδιοκτήτες. Τέλος οι Σούντρα, συνήθως με λίγη ή καθόλου εξειδίκευση και είναι κυρίως εργάτες και οι αγρότες. Όποιος γεννιέται ακόμα και σήμερα στην Ινδία ανήκει αναγκαστικά σε μία από αυτές τις κάστες για όλη του τη ζωή.

Υπάρχει και μία πέμπτη κάστα, αλλά δεν αναγνωρίζεται ως τέτοια, στην οποία ανήκουν όσοι για οποιοδήποτε λόγο δεν

και τους όρους ανταλλαγής υλικών αγαθών, ρυθμίζοντας την ανταποδοτικότητα των συναλλαγών, όπως αυτή παρατηρείται μέσω μετρήσιμων ποσοτήτων όπως είναι οι εισροές, οι τιμές και οι εκροές. Για τους Πολλούς οικονομικά πεδία αποτελούν, κατά κύριο λόγο, οι χώροι δουλειάς και αρκετές φορές οι χώροι κατανάλωσης.

Τέλος, στα πολιτικά πεδία, συγκαταλέγονται τα πολιτειακά συστήματα οργάνωσης των κοινωνιών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων, καθώς και το σύνολο του τρόπου λήψης αποφάσεων από τα άτομα και τις κοινωνίες. Για την πλειοψηφία των Πολλών η πολιτική δραστηριότητα έχει περιορισθεί στην εκλογική ψήφο της φαρσοκωμωδίας του κοινοβουλευτισμού.

Οι περισσότερες κοινωνικές θεωρίες και ιδεολογίες προσπαθούν να ταξινομήσουν κάπως έτσι την ανθρώπινη ζωή και κατ’ επέκταση να ορίσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των πεδίων και με ποιο τρόπο συντελείται αυτή. Για παράδειγμα ο ιστορικός υλισμός και οικονομικός ντετερμινισμός των μαρξιστών τοποθετεί τα οικονομικά πεδία ως δημιουργό και κινητήρια δύναμη όλων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Η αποθέωση της οικονομίας ή της πολιτικής ή οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας είναι μια ιστορική παγίδα, στην οποία αρνούμαστε να πέσουμε.

Περιγράφουμε παραπάνω αυτά τα πεδία, αλλά τα θεωρούμε τόσο αλληλένδετα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλοσυμπληρούμενα, που είναι αδύνατον να τα δούμε χωριστά. Οι αντικειμενικοί αυτοί παράγοντες είναι ένα σύμπλεγμα τόσο πυκνό, που δεν θα μπορούσαμε, όσο και να γενικεύσουμε, να θεωρήσουμε τον έναν πιο σημαντικό από τον άλλο. Το κοινωνικό επηρεάζει, το πολιτικό και το οικονομικό. Το οικονομικό, το κοινωνικό και το πολιτικό. Το πολιτικό, το οικονομικό και το κοινωνικό.

Η κατηγοριοποίησή τους προϋπάρχει, και αν μπορούσαμε να την καταργήσουμε ως τέτοια, θα το κάναμε, αλλά η σκέψη και ο λόγος μας είναι σε μεγάλο βαθμό δέσμιοι της κοινωνίας μέσα στην οποία γεννηθήκαμε και ζούμε.

Έτσι, όποιος γεννιέται βρίσκει μια ήδη διαμορφωμένη πραγματικότητα μέσα στην οποία συνυπάρχουν μια σειρά αντικειμενικών παραγόντων. Από τη στιγμή που κάποιοι έχουν ορίσει “σύνορα” στα πεδία της ζωής, δημιουργούνται αντικειμενικές συνθήκες, οι οποίες δε μας επιτρέπουν να έχουμε όλοι τις ίδιες δυνατότητες για την πλήρη ανάπτυξη των ποικίλων ιδιοτήτων μας. Ο κοινωνικός πλούτος δεν είναι το ίδιο προσβάσιμος σε όλους και έτσι έχει δημιουργηθεί μια άβυσσος που χωρίζει την άρχουσα τάξη των Λίγων από τα υποσύνολα των Πολλών. Αντίστοιχα και μεταξύ των Πολλών υπάρχουν χάσματα ως προς την πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες, μόρφωση κλπ, τα οποία όμως, σε καμιά περίπτωση, δεν είναι τόσο ξεκάθαρα όσο ήταν πριν από έναν αιώνα.

Έτσι, με βάση τους αντικειμενικούς παράγοντες που καθορίζουν τη ζωή τους, τα άτομα ανήκουν σε κοινωνικά υποσύ-

Ανεργοί: Ανομοιογενές υποσύνολο ή κομμάτι της εργατικής τάξης;

νολα. Για παράδειγμα, όλοι όσοι δεν κατέχουν ιδιοκτησία αποτελούν ένα κοινωνικό υποσύνολο. Ανάμεσά τους συναντάμε ένα ποσοστό που λόγω της εργασίας του είναι σε θέση να νοικιάσει ένα διαμέρισμα, ενώ άλλοι λόγω της ανεργίας δεν μπορούν να εξα-

σφαλίσουν ούτε τα βασικά της επιβίωσης. Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχουν δύο μικρότερα υποσύνολα. Κάθε φορά που προσθέτουμε στην εξίσωση μία νέα μεταβλητή, διακρίνονται νέα υποσύνολα μέσα στα προηγούμενα, τα οποία μπορεί να τέμνονται ή όχι με άλλα.

Στο υποσύνολο των ανέργων υπάρχουν αυτοί που έχουν οικογενειακό περίγυρο ο οποίος μπορεί να τους στηρίξει και να τους εξασφαλίσει την επιβίωση και αυτοί που δεν έχουν, και κατά συνέπεια αντιμετωπίζουν ζήτημα επιβίωσης. Αντίστοιχα, στο υποσύνολο των εργαζομένων, υπάρχουν αυτοί που τα βγάζουν πέρα με βοήθεια από την οικογένειά τους και αυτοί που, επειδή δεν έχουν τέτοια βοήθεια, αντιμετωπίζουν επίσης ζήτημα επιβίωσης. Διακρίνουμε λοιπόν, άλλα δύο υποσύνολα, αυτούς δηλαδή καταφέρνουν ή δεν καταφέρνουν να επιβιώσουν, τα οποία τέμνονται με τα υποσύνολα των εργαζόμενων και των ανέργων.

...άλλοι θα προσπαθήσουν να επιβιώσουν μέσω της επαιτείας...

Αν μάλιστα αρχίσουμε να λαμβάνουμε υπόψη και τις επιλογές κάθε ατόμου, τότε εμφανίζονται νέα υποσύνολα με νέους κοινωνικούς ρόλους. Έτσι, κάποιοι από τους προηγούμενους θα οδηγηθούν στη μετανάστευση, άλλοι θα προσπαθήσουν να επιβιώσουν μέσω της επαιτείας και άλλοι μπορεί να οδηγηθούν στην παραβατικότητα. Αλλά τις επιλογές και τη συνείδηση που τις υπαγορεύει θα τις εξετάσουμε σε λίγο.

Όσο δυσκολότερη είναι η πρόσβαση σε κάτι, τόσο πιο πολύ αυτό τείνει να μετατραπεί σε προνόμιο. Τα προνόμια είναι ένα χαρακτηριστικό των κοινωνικών τάξεων που βρίσκονται σε θέση ισχύος. Για παράδειγμα, η βασική εκπαίδευση (γραφή και ανάγνωση) που σήμερα είναι αυτονόητη και υποχρεωτική για την μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαϊκών πληθυσμών, στην μεσαιωνική Ευρώπη αποτελούσε προνόμιο που απολάμβαναν μόνο τα τέκνα των ανώτερων κοινωνικά στρωμάτων.

Οι αντικειμενικοί παράγοντες είναι η βάση για την συγκρότηση κοινωνικών υποσυνόλων. Φυσικά, μέσα σε κάθε υποσύνολο οι αντικειμενικοί παράγοντες της ζωής κάθε ατόμου δεν ταυτίζονται απόλυτα. Όσοι όμως περισσότεροι είναι οι κοινοί παράγοντες και όσες λιγότερες είναι οι αποκλίσεις μεταξύ τους, τόσο ισχυρότερες είναι οι σχέσεις που αναπτύσσονται

γεννιούνται μέσα σε μια από τις τέσσερις επίσημες κάστες. Αυτοί αποκαλούνταν οι Ανέγγιχτοι και αποτελούν το κατακάθι της κοινωνίας μιας και είναι στιγματισμένοι από γεννησιμιού. Οι ίδιοι αποκαλούν τους εαυτούς τους Νταλίτ, "οι θρυμματισμένοι", λόγω της εκμετάλλευσης, της καταστολής και της καταπίεσης που δέχονται από τις άλλες κάστες.

Θεωρούνται κοινωνικά μολυσμένοι, ακάθαρτοι και υπάνθρωποι κι αυτό προδιαγράφει όλη τους η ζωή, μιας και είναι αναγκασμένοι να κάνουν τις πιο βρώμικες δουλειές που υπάρχουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι Ντάλιτ να πέφτουν θύματα κοινωνικού αποκλεισμού, εκμετάλλευσης, βίας και αδικίας. Οι Ντάλιτ έχουν επίσης περιορισμένη πρόσβαση σε εδάφη, στην εργασία, την εκπαίδευση και την ιατρική περίθαλψη. Δεν έχουν καμία περιουσία και τα παιδιά τους, αν πηγαίνουν σχολείο, κάθονται στις πίσω σειρές χωριστά από τα υπόλοιπα. Ολόκληρες κοινότητες Νταλίτ συχνά γίνονται στόχος εκκαθαρίσεων από παρακρατικούς και οι γυναίκες συχνά είναι θύματα βιασμού από άντρες των ανώτερων καστών.

Αυτές οι κάστες υπάρχουν ακόμα και σήμερα στην ινδική κοινωνία, παρόλο που αρκετοί θεσμοί και έθιμα που τις διέπουν έχουν περιοριστεί με νόμους εδώ και μισό αιώνα. Παρά το γεγονός ότι το σύστημα ταυτίζεται με τον ινδουισμό, ακολουθείται και από άλλες θρησκείες, όπως η μουσουλμανική και η χριστιανική.

Στην περίπτωση του ινδουιστικού συστήματος των καστών, αν κάποιος προσπαθήσει άθελα ή εσκεμμένα να υποδαυλίσει το σύστημα των καστών από τα κάτω, στην καλύτερη περίπτωση, θα βρεθεί αντιμέτωπος με τον αποκλεισμό, τον στιγματισμό και τον εξευτελισμό, ως και το λιντσάρισμα, το βιασμό και τη δολοφονία.

Στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία διακρίνουμε μόνο μία συγκροτημένη τάξη και αυτή είναι η άρχουσα τάξη των λίγων...

...Η υπόλοιπη κοινωνία αποτελεί ένα πλέγμα κοινωνικών υποσυνόλων, τους Πολλούς.

μεταξύ των ατόμων, καθώς αναπτύσσουν κοινά βιώματα, κοινούς κώδικες επικοινωνίας και κοινά συμφέροντα.

Όταν αυτοί οι παράγοντες και οι συνθήκες ταυτίζονται, δημιουργείται η πρώτη προϋπόθεση για τη δημιουργία τάξης ή και κάστας. Στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία διακρίνουμε μόνο μία συγκροτημένη τάξη και αυτή είναι η άρχουσα τάξη των λίγων. Αυτοί αποτελούν ένα κοινωνικό σύνολο που χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες με μικρές αποκλίσεις στο εσωτερικό του. Επίσης, όπως θα δούμε σε λίγο, έχουν αναπτυγμένη ταξική συνείδηση. Πέραν αυτής της τάξης, η υπόλοιπη κοινωνία αποτελεί ένα πλέγμα κοινωνικών υποσυνόλων, τους Πολλούς. Σε αυτούς ανήκουν όλα εκείνα τα κοινωνικά υποσύνολα που έχουν αποκλειστεί από τα προνόμια των λίγων. Οι αποκλίσεις στο εσωτερικό τους σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο είναι τόσες, ώστε να καθίσταται αδύνατον να διακρίνει κανείς σαφή όρια ανάμεσα στα υποσύνολα.

Αλλά ακόμα και αν τα όρια ήταν ξεκάθαρα, θα αρκούσε αυτό και μόνο αυτό, δηλαδή η ύπαρξη αυτών των ευδιάκριτων αντικειμενικών παραγόντων για να συγκροτηθεί μια τάξη;

Για παράδειγμα, με μια πρώτη ματιά θα μπορούσε να ειπωθεί πως αποτελούν ξεχωριστή τάξη, όσοι μετανάστες και πρόσφυγες ορίζονται από το κράτος ως παράνομοι. Όχι γιατί έχουν προχωρήσει σε κάποια έκνομη πράξη, αλλά γιατί ορίζονται ως τέτοιοι, ευθύς εξαρχής για λόγους καταγωγής. Αυτοί βρίσκονται εδώ και δεκαετίες στον πάτο της ελληνικής κοινωνίας.

Άλλο ένα παράδειγμα είναι το συνεχώς διευρυνόμενο υποσύνολο των ατόμων στα μεγάλα αστικά κέντρα, οι οποίοι λόγω της ανεργίας ή/και των δανείων μετατράπηκαν σε άπορους και άστεγους. Αυτοί άσχετα από που προέρχονταν βρέθηκαν εν μία νυκτί να μοιράζονται κοινές συνθήκες επιβίωσης και εξαθλίωσης.

Αλλά, ακόμα και τέτοιου τύπου υποσύνολα που βιώνουν σήμερα την απόλυτη ένδεια, τα οποία σύμφωνα με αντικειμενικά οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά κριτήρια θα μπορούσαν να αποτελούν τάξη, δεν έχουμε δει το παραμικρό δείγμα που να μας πείθει πως έχουν συνείδηση των κοινών τους συμφερόντων. Πόσο μάλλον πως έχουν κάνει τέτοιες επιλογές που να μεταφράζονται σε φυσικές πράξεις από κοινού.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΧΕΙΣΗ

Η συνείδηση είναι το βασικό στοιχείο δημιουργίας, συντήρησης, εξέλιξης, ακόμη και εξαφάνισης ενός οποιουδήποτε κοινωνικού υποσυνόλου, αλλά και οποιασδήποτε κοινωνικής ομαδοποίησης. Μιας παρέας, μιας οικογένειας, μιας γειτονιάς, ενός χωριού, μιας πόλης, ενός κράτους, μιας θρησκείας κκ...

Στο σημείο αυτό, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πως δεν μιλάμε

για κανενός τύπου “ηθική συνείδηση”, αν υποθεθεί ότι υπάρχει κάτι τέτοιο. Δεν μας αφορά, και δε θα έπρεπε να ενδιαφέρει κανένα νοήμονα άνθρωπο, μια ηθικίστικη ψευτοσυνείδηση που αναπαράγει στερεότυπα χωρίζοντας τις πράξεις του ανθρώπου, αλλά και τον ίδιο τον άνθρωπο, σε δίπολα τύπου “καλό-κακό”. Η συνείδηση τέτοιου είδους είναι στερημένη οποιασδήποτε αντικειμενικής και υλικής ανάλυσης, ενώ ταυτόχρονα έχει μεταφυσική αφετηρία και προεκτάσεις. Τη συναντάμε, στην πιο απόλυτη μορφή της, σε φανατικούς και ζηλωτές θρησκευτικών δογμάτων και συχνά αποκαλείται θρησκευτική συνείδηση.

Άλλη μια παραλλαγή της “ηθικής συνείδησης” είναι η επιφανειακά πιο σύνθετη εθνική συνείδηση. Το κοινό εθνικό συμφέρον είναι η μεγαλύτερη απάτη της ιστορίας. Οι διαμορφωτές και οι οπαδοί αυτής της διαστρεβλωμένης συνείδησης ταυτίζουν τις έννοιες του έθνους, του κράτους, του κεφαλαίου, της κοινωνίας, του πολιτεύματος και του λαού δημιουργώντας στοχευμένα σύγχυση. Θεωρούν πως όλοι τα φάγαμε μαζί, πως όλοι βράζουμε στο ίδιο καζάνι και έχουμε κοινά και αδιαίρετα συμφέροντα. Μελετούν επιλεκτικά την ιστορία ξεχνώντας τα μαθήματα και τα παθήματά της (δες Παρισινή Κομμούνα στο ένθετο) και έτσι αρκετοί από αυτούς, κάνοντας μεγάλα λογικά άλματα, αποκαλούν τους επαγγελματίες πολιτικούς προδότες, λες και ήταν κάποτε με το μέρος μας και άλλαξαν στρατόπεδο. Έτσι, με έναν μαγικό τρόπο το συμφέρον, αλλά και το μέλλον του καθένα από εμάς, ταυτίζεται με αυτό τραπεζικών κολοσσών και πολυεθνικών εταιριών. Με αντίστοιχες αλχημείες και ταχυδακτυλουργικά κόλπα αναπαράγουν την εθνική συνείδηση στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, όταν διδάσκουν τους νέους τη γραμμική ανάγνωση της ιστορίας. Για παράδειγμα, η ελληνική εκδοχή της εθνικής συνείδησης διαμορφώνεται μέσω της μεταφυσικής σύνδεσης ανάμεσα στην αρχαία ελληνική πόλη, την ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την δημιουργία του Βαυαρικού Προτεκτοράτου που ονομάστηκε Βασίλειον της Ελλάδος.

Συναντάμε άλλη μία λιγότερο διαδεδομένη στρεβλή συνείδηση, όταν το μεταφυσικό δίπολο “καλό-κακό” καμουφλάρεται με έναν πολιτικό μανδύα και αντικαθίσταται με το δίπολο “δίκαιο-άδικο”. Σε αυτήν την περίπτωση ο πιο απλός τρόπος για να την απογυμνώσει κανείς από τον πολιτικό μανδύα είναι υποβάλλοντας την απλή ερώτηση “Πατί επιλέγω να πράξω όπως πράττω;”. Αν η απάντηση που δίνεται σε αυτή την ερώτηση στερείται χειροπιαστών επιχειρημάτων και κριτικής ανάλυσης και συχνά περιορίζεται στην υπεραπλουστευμένη απάντηση “το δίκιο είναι με το μέρος μας”, τότε το δίκαιο της πράξης είναι ηθικίστικης τελικά φύσεως και όχι πολιτικής, όπως μπορεί να φαινόταν αρχικά.

Όταν ένα κοινωνικό υποσύνολο διαποτιστεί από μια ηθικίστικη συνείδηση και κατ’ επέκταση, όταν μια μεταφυσική οπτική της πραγματικότητας ριζώσει στις σκέψεις του ατόμου, τότε τα άτομα, αλλά και τα υποσύνολα στα οποία συμμετέχουν, στερούνται των αναλυτικών εργαλείων για να πάρουν ουσιαστικές αποφάσεις. Οι όποιες αποφάσεις τους, συνήθως

υπαγορεύονται από τα κέντρα διαμόρφωσης τέτοιων συνειδήσεων. Με λίγα λόγια, η ηθικίστικη συνείδηση δημιουργεί λοβοτομημένους ανθρώπους στα πρότυπα του "πίστευε και μη ερεύνα", ενώ στην παραλλαγμένη της δέθεν πολιτικοποιημένη μορφή, δημιουργεί άλογους και παράλογους ανθρώπους, οι οποίοι λειτουργούν βάσει ενστίκτων κι όχι βάσει λογικής, έχουν πάρει διαζύγιο με την κριτική σκέψη και έχουν βάλει τη ζωή τους στον αυτόματο πιλότο. Ακόμα χειρότερα, η διαστρεβλωμένη εθνική συνείδηση παράγει έναν ανθρωπότυπο αγράμματο και παραπληροφορημένο, αλλοτριωμένο από την εκμετάλλευση, ο οποίος βλέπει παντού συνωμοσίες και ψάχνει να ταυτιστεί με κάτι μεγάλο για να μη νοιώθει τόσο μικρός και ανήμπορος. Αυτός είναι ο άνθρωπος που έχει ηττηθεί χωρίς μάχη, γιατί η εθνική του συνείδηση του υπαγορεύει να παραχωρήσει την ελευθερία του στο όνομα του εθνικού συμφέροντος, ουσιαστικά στο όνομα του συμφέροντος όσων κρύβονται πίσω από το έθνος-κράτος. Είναι ακριβώς ο τύπος ανθρώπου που εύκολα στρατολογείται από την άρχουσα τάξη, για να στραφεί κατά του συνανθρώπου του, γιατί έχει γίνει ανίκανος να χτυπήσει τους πραγματικούς του δυνάστες.

Εμείς, όταν μιλάμε για συνείδηση, αναφερόμαστε στην επίγνωση του ατόμου για τη θέση του μέσα στον κόσμο. Ο άνθρωπος, που έχοντας την επίγνωση πως οι ίδιοι νόμοι που ισχύουν για όλη τη φύση ισχύουν και για αυτόν, κάνει ένα βήμα παραπέρα και αντιλαμβάνεται ποια είναι η θέση του μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία. Είναι σε θέση να αντιληφθεί τους πολλαπλούς ρόλους που έχει και τις ταυτότητες που συνεπάγονται αυτοί οι ρόλοι. Μπορεί να κρίνει τι επέλεξε και τι του επιβλήθηκε, τι επέβαλε ή τι συμφώνησε με άλλους. Γνωρίζει τι θα τον βλάψει και τι θα τον ωφελήσει, και ποιες πράξεις του θα βλάψουν ή θα ωφελήσουν τους γύρω του, και σε ποιόν βαθμό. Ξέρει ποια είναι τα προσωπικά του συμφέροντα και ποια από αυτά συμπίπτουν ή αντιτίθενται με τα συμφέροντα της κοινωνίας και των υποσυνόλων που την απαρτίζουν. Η αυτογνωσία της αντικειμενικής κατάστασης και της κοινωνικής θέσης του ανθρώπου είναι η ατομική συνείδηση.

Η ατομική συνείδηση είναι η ανάλυση της ύλης, δηλαδή κινείται μέσα στα πλαίσια της ψυχρικής ανάλυσης αντικειμενικών παραγόντων. Η συνείδηση είναι η ατμομηχανή της ανθρώπινης λογικής. Συχνά συναντάμε ανθρώπους που, ενώ λένε πως το αντιλαμβάνονται αυτό στη θεωρία, όταν έρθει η ώρα να πάρουν κρίσιμες αποφάσεις, τότε ο συναισθηματισμός τους κυριεύει. Αυτό δεν συμβαίνει λόγω κάποιας ανθρώπινης εγγενούς αδυναμίας στον τρόπο σκέψης, αλλά λόγω του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε. Ένα περιβάλλον που προάγει ιδεαλιστικά ιδεώδη, προάγει ως πρότυπα ήρωες, μάρτυρες και σωτήρες και μας εκπαιδεύει να υμνούμε τα συναισθήματα και να αντιμετωπίζουμε τη ζωή σαν μια τεράστια σαπουνόπερα. Δεν λέμε πως δεν έχουμε συναισθήματα, όλοι οι άνθρωποι έχουν και πρέπει να έχουν, αλλά πρέπει να ξέρουμε να τα ισορροπούμε, για να μην θολώνουν την κρίση μας.

Η ατομική συνείδηση, όταν απαλλαχθεί από τους στρεβλούς

Όταν μιλάμε για συνείδηση, αναφερόμαστε στην επίγνωση του ατόμου για τη θέση του μέσα στον κόσμο...

...Είναι η ανάλυση της ύλης, δηλαδή κινείται μέσα στα πλαίσια της ψυχρικής ανάλυσης αντικειμενικών παραγόντων. Η συνείδηση είναι η ατμομηχανή της ανθρώπινης λογικής.

ηθικισμούς και τη συναισθηματική πανούκλα, τότε μπορεί να γίνει η πυξίδα που θα καθοδηγεί το άτομο, όταν παράγει έργο στην κάθε του πράξη.

Η συλλογική συνείδηση δεν είναι απλά ένα άθροισμα ατομικών συνειδήσεων. Εξελίσσεται, διαμορφώνει και διαμορφώνεται από τις ατομικές συνειδήσεις και τα έργα των ανθρώπων. Είναι μια δυναμική και αμφίδρομη διαδικασία. Τα κοινωνικά υποσύνολα μέσα στα οποία δραστηριοποιείται ο καθένας μας, ασκούν επιρροή στον τρόπο σκέψης και δράσης μας, αφήνοντας ανεξίτηλο σημάδι στον καθένα από εμάς. Τα κοινά αυτά βιώματα επεξεργάζονται σε ατομικό αλλά και συλλογικό επίπεδο και φιλτράρονται μέσω της κριτικής σκέψης και ικανότητας. Οι συμπεριφορές, οι παραδόσεις, οι συμβολισμοί, οι πεποιθήσεις, οι αξίες και τα ήθη, εξελίσσονται και μετασχηματίζονται, άλλοτε αφομοιώνονται και αναπαράγονται και άλλες φορές απορρίπτονται και ξεχνιούνται. Μέσα λοιπόν από μια τέτοια περίπλοκη διαδικασία ένα ή περισσότερα υποσύνολα μπορεί να αποκτήσουν μια κοινή συνείδηση.

Εδώ τώρα μπαίνει ένα ζήτημα: αφού η συνείδηση δεν είναι μεταφυσική και άρα είναι υλική, τότε είναι δυνατόν να τη μετρήσουμε με κάποιον τρόπο;

Όσοι προσπάθησαν να τη μετρήσουν, δημιούργησαν αυτό που αποκαλείται "κοινή γνώμη" με μόνο σκοπό να τη διαμορφώσουν και να την καθοδηγήσουν. Αυτό επετεύχθη λόγω της ιδιοκτησίας των ΜΜΕ, και κυρίως μέσω της τηλεόρασης που αποτελεί ίσως το μοναδικό μέσο επικοινωνίας του οποίου ο έλεγχος είναι προνόμιο της άρχουσας τάξης. Δεν ήταν λίγοι αυτοί που είδαν τον εχθρό στο ίδιο το οπτικοακουστικό μέσο, δηλαδή στην τηλεόραση, κι όχι στους διαχειριστές και ιδιοκτήτες του, επαναλαμβάνοντας κατά κάποιο τρόπο το λάθος των Λουδιτών, που είδαν τη μηχανή ως πρόβλημα κι όχι το καθεστώς ιδιοκτησίας της.

Παρόλο, λοιπόν, που δεν υπάρχει κάποιο αξιόπιστο μέτρο για την επακριβή μέτρηση της ατομικής και της συλλογικής συνείδησης, ωστόσο υπάρχουν δράσεις και έργα που αποτελούν αδιαπραγμάτευτα γεγονότα, ανεξάρτητα από τις ερμηνείες που τους δίνουμε.

Από τον αγώνα των καθαριστριών του υπουργείου οικονομικών

Και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, τα εργατικά σωματεία σε ολόκληρη την Ελλάδα φάνηκαν από ανεπαρκή έως ανύπαρκτη μπροστά στην επίθεση που δέχτηκαν. Εκτός από κάποιες μεμονωμένες εξαιρέσεις, όπως οι καθαρίστριες του υπουργείου οικονομικών και κάποια

ολιγάριθμα μέλη σωματείων βάσης, η πλειοψηφία των επίσημων συνδικαλιστικών οργάνων της όποιας εργατικής τάξης ταυτίστηκε με τα συμφέροντα των αφεντικών της και των πολιτικών κομμάτων.

Η συλλογική συνείδηση δεν είναι απλά ένα άθροισμα ατομικών συνειδήσεων. Εξελίσσεται, διαμορφώνει και διαμορφώνεται από τις ατομικές συνειδήσεις και τα έργα των ανθρώπων. Είναι μια δυναμική και αμφίδρομη διαδικασία.

Αφού η συνείδηση δεν είναι μεταφυσική και άρα είναι υλική, τότε είναι δυνατόν να τη μετρήσουμε με κάποιον τρόπο; Όσοι προσπάθησαν να τη μετρήσουν, δημιούργησαν αυτό που αποκαλείται "κοινή γνώμη" με μόνο σκοπό να τη διαμορφώσουν και να την καθοδηγήσουν.

Δε μπορεί να βοηθεί κοινωνική τάξη όταν η συλλογική της συνείδηση έχει υποχωρήσει και η ατομική συνείδηση κινείται στα πλαίσια "ο θάνατός σου η ζωή μου".

Δε μπορεί να βοηθεί κοινωνική τάξη όταν η συλλογική της συνείδηση έχει υποχωρήσει και η ατομική συνείδηση κινείται στα πλαίσια "ο θάνατός σου η ζωή μου". Πόσες φορές έχουμε δει να απολύονται εργαζόμενοι και οι συνάδελφοί τους να λένε "καλύτερα αυτοί παρά εγώ". Πόσες φορές είδαμε σωματεία να βάζουν αιτήματα τα οποία στρέφονται έμμεσα ή άμεσα κατά άλλων κοινωνικών υποσυνόλων. Οι ρουφιάνοι και οι γλύφτες έχουν πολλαπλασιαστεί σε όλους τους χώρους εργασίας. Οι απεργίες, οι αποκλεισμοί και τα όποια μπούκοττα έχουν μόνο συμβολικό και τηλεοπτικό χαρακτήρα. Πολλοί άνεργοι και αρκετοί φοιτητές επιλέγουν να δουλέψουν στην κυριολεξία εθελοντικά μόνο με την υπόσχεση ενός ξεροκόμματος ή και μόνο για να εμπλουτίσουν το βιογραφικό τους. Άλλοι πάλι χάνουν τη δουλειά τους και προτιμούν την αυτοκτονία αντί για τη μάχη. Για να μη μιλήσουμε για όσους μέσα στην απόγνωσή τους στρέφονται κατά των συνανθρώπων τους που βρίσκονται στην ίδια, αν όχι και σε χειρότερη οικονομική και κοινωνική θέση, αντί να αντιμετωπίσουν τους δυνάστες τους. Όλα αυτά δεν μπορούμε να τα μετρήσουμε μεν, αλλά είναι γεγονότα που συμβαίνουν γύρω μας κάθε μέρα. Αυτή η κατάσταση νομίζουμε πως δεν είναι ελληνική ιδιαιτερότητα, αλλά υπάρχει σε όλη την Ευρώπη. Απλά εδώ τη ζούμε με πιο βίαιους και γρήγορους ρυθμούς λόγω της κρίσης.

16 Σεπτεμβρίου 2011, Τιμισκή με Εθνικής Αμύνης, Θεσσαλονίκη

Όταν, λοιπόν, ένα υποσύνολο της κοινωνίας αποκτήσει συλλογική συνείδηση, τότε ίσως και να μπορέσει να διαμορφωθεί και να εξελιχθεί σε ένα συμπαγές κοινωνικό στρώμα, δηλαδή σε κοινωνική τάξη.

Επιλογή

Η σημερινή άρχουσα τάξη είναι η μόνη που έχει αυθεντική ταξική συνείδηση. Το γεγονός ότι επικαλείται άλλου τύπου συνειδήσεις κατά καιρούς είναι μία από τις βασικές τακτικές της καπιταλιστικής ιδεολογίας που ακολουθεί. Ο καπιταλισμός είναι ένας χαμαιλέων που ξέρει να καμουφλάρεται και να ευδοκιμεί σε ποικίλα πολιτειακά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Η τάξη των καπιταλιστών, παρόλο που αλληλοφαγώνεται κατά καιρούς -συγκυρία που θα έπρεπε να εκμεταλλευόμαστε- όποτε νιώθει πως θίγονται συνολικά τα συμφέροντά

της, δημιουργεί ένα κοινό μπλοκ για να αντιμετωπίσει κάθε εξωτερική προς αυτήν απειλή.

Επανερχόμαστε λοιπόν στο ερώτημα που προέκυψε αφού απογυμνώσαμε τη συνείδηση από την ηθικολογία και τη συναισθηματική πανούκλα, και ενώ έχουμε πλέον εξηγήσει τον τρόπο που αυτή συνδέεται με τον υλικό κόσμο: Υπάρχει τελικά κάποιο μέτρο για να εξακριβώσουμε αν υπάρχει ατομική και συλλογική συνείδηση;

Ναι υπάρχει! Απαντάμε με σιγουριά. Για εμάς αυτό το μέτρο είναι οι επιλογές και οι πράξεις κάθε ανθρώπου, καθώς και οι επιλογές και οι πράξεις που παράγει κάθε κοινωνικό υποσύνολο.

Είμαστε τα προϊόντα αυτής της κοινωνίας, αφού μέσα σε αυτήν γεννηθήκαμε, αλλά την ίδια ακριβώς στιγμή πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είμαστε και οι παραγωγοί της κι όποτε το επιλέξουμε μπορούμε να την αλλάξουμε ριζικά.

Από αυτές τις επιλογές, και κυρίως από το έργο που παράγουν -το οποίο αποτελεί αναδιαμφισβήτητο γεγονός, ανεξάρτητα από ποια οπτική το βλέπει ο καθένας- είναι που φαίνεται ποιος είναι ο καθένας και η καθεμία από εμάς και αν υπάρχει συνείδηση. Επίσης, από τις ίδιες επιλογές φαίνεται που βρίσκονται οι εχθροί και που οι σύμμαχοί μας. Λόγω δε, της έλλειψης τέτοιων επιλογών, από μέρους των υποσυνόλων που πουλάνε την εργατική τους δύναμη για να επιβιώσουν, διαπιστώνουμε, είτε μας αρέσει είτε όχι, ότι η εργατική τάξη αποτελεί παρελθόν. Τα ολιγάριθμα απομεινάρια της είναι κατώτερα των καιρών και των περιστάσεων.

Εμείς, λοιπόν, αν και είμαστε τέκνα αυτής της τάξης των εργατών, αν και βλέπουμε τον εαυτό μας σε κάποιες από τις ένδοξες στιγμές της -όταν αυτή οδηγούσε με βίαιους ρυθμούς προς τα μπρος την ανθρωπότητα- και ακριβώς επειδή σεβόμαστε αυτό το παρελθόν, δεν θα γίνουμε οι τυφλές μοιρολογίστρες πάνω από το κουφάρι της.

Όλοι και όλα υποκείμεθα στον ίδιο νόμο γενέσεως και φθοράς. Ότι πέθανε πέθανε. Ότι ζει είναι εδώ, δίπλα μας. Και ότι είναι να υπάρξει, είναι στο χέρι μας να το δημιουργήσουμε.

Όταν, λοιπόν,
ένα υποσύνολο
της κοινωνίας
αποκτήσει
συλλογική
συνείδηση,
τότε ίσως και
να μπορέσει να
διαμορφωθεί και
να εξελιχθεί σε
ένα συμπαγές
κοινωνικό
στρώμα, δηλαδή
σε κοινωνική
τάξη.

Είμαστε τα προϊόντα αυτής της κοινωνίας, αφού μέσα σε αυτήν γεννηθήκαμε, αλλά την ίδια ακριβώς στιγμή πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είμαστε και οι παραγωγοί της κι όποτε το επιλέξουμε μπορούμε να την αλλάξουμε ριζικά...

...Όλοι και όλα υποκείμεθα στον ίδιο νόμο γενέσεως και φθοράς. Ό,τι πέθανε πέθανε. Ό,τι ζει είναι εδώ, δίπλα μας. Και ό,τι είναι να υπάρξει, είναι στο χέρι μας να το δημιουργήσουμε.